

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Příběh lodi Jamato

David Šaroch

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Příběh bitevní lodi Jamato

David Šaroch

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, Ph.d.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

Zde bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Romanu Kodetovi, Ph.D. za jeho pomoc, rady a připomínky, které mi poskytl při jejím zpracování.

Obsah

1. Úvod	1
2. Projekt, stavba, parametry	3
3. Válečná služba	11
3.1. Bitva u Midway	11
3.2. Mezi bitvami u Midway a ve Filipínském moři	17
3.3. Bitva v Leytském zálivu	19
3.4. Poslední plavba	25
4. Život na palubě	30
5. Symbol císařského námořnictva	32
6. Závěr	34
7. Zdroje	36
7.1. Literatura	36
7.2. Internetové zdroje	37
8. Resumé	38
9. Přílohy	39

1. Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje příběhu bitevní lodi Jamato, která patřila do stejnojmenné třídy bitevních lodí a spolu se sesterskou lodí Musaši dodnes zůstává největší bitevní lodí, která kdy byla postavena.

Vznik třídy Jamato souvisí s mocenskými ambicemi Japonska stát se hegemonek Dálného východu. Japonsko ze za vlády císaře Meidži stalo jednou z velmocí a to díky provedeným reformám a přijetí západních vzorů. Přerod Japonska na velmoc potvrdilo vítězství v Rusko–japonské válce z let 1904 a 1905. Účastí v první světové válce na straně Dohody získalo Japonsko bývalé německé kolonie (například Karolíny či Marshallovy ostrovy). Ve dvacátých a třicátých let rostl v Japonsku militarismus a názory podporující expanzi. V roce 1931 Japonsko napadlo Mandžusko a po Incidentu na mostě Marca Pola v červenci 1937 vypukla Druhá Čínsko–japonská válka.

Od dvacátých let se ovšem uvažovalo o Spojených státech amerických, jako o potencionálním nepříteli a to hlavně kvůli Washingtonské námořní konferenci, jejíž výsledek byl v Japonsku vnímán velmi negativně. Na počátku třicátých let se začalo uvažovat o stavbě největší třídy bitevních lodí v dějinách, které by měly porazit bitevní lodě jiných států.

Autor si téma vybral, protože se dlouhodobě zajímá o události, které se staly během druhé světové války v Pacifiku. Bitevní loď Jamato se stala symbolem císařského námořnictva i přes skutečnost, že ve druhé světové válce letadlové lodě převzaly od bitevních lodí pozici hlavních lodí námořnictva a v této práci autor popíše příběh Jamata od plánů ze třicátých let až k její poslední plavbě v dubnu 1945, kdy bylo potopeno během operace Ten–Go.

Práce je rozdělena do tří kapitol. První se věnuje okolnostem vzniku lodi. Druhá kapitola popisuje službu během války a to od první bojové plavby k atolu Midway až k osudnému 7. dubnu 1945, kdy bylo Jamato potopeno a. Třetí kapitola je zaměřena na život na palbě. Předmětem poslední kapitoly je Jamato jako symbol císařského námořnictva, jeho pomníky a odkaz v kultuře.

Příprava spočívala ve studiu literatury a to s převahou anglicky psané. Základní literaturou pro první kapitolu je kniha *Battleships Yamato and Musashi* od Janusze Skulskiho, která poskytl informace o parametrech lodi a obsahuje mnoho nákresů či

v počítači vytvořených 3D modelů jednotlivých částí lodi. Pro druhou kapitolu byly stěžejní knihy *A battle History of the Imperial Japanese Navy (1941–1945)* od Paula S. Dulla a *The Japanese Navy in World War II* od Davida C. Evanse. První popisuje bitvy císařského námořnictva od Pearl Harboru k bitvě v Leytském zálivu, zatímco druhá obsahuje vzpomínky důstojníků na bitvy, kterých se zúčastnili. Autor měl k dispozici popisy z obou stran a snažil se o nestranné hodnocení. Kromě knih vycházel autor i z článků. Zdroje se většinou shodují, pouze při operaci Ten–Go se někdy rozcházejí v počtu a časech zásahů torpédy a bombami. Autor se vždy přiklonil k verzi, kterou popisovalo více zdrojů.

Ve třetí kapitole se autor pokusí přiblížit, jak asi vypadal život na palubě a ve čtvrté se podívá na Jamato, jako symbol císařského námořnictva a jakou stopu zanechalo v kultuře.

Cílem této bakalářské práce bylo popsat příběh Jamata od prvních plánů přes stavbu a válečnou službu až poslední plavbě. Autor doufá, že se mu vytčené cíle povedlo splnit a přinesl tak svůj pohled na příběh lodi, která byla potopena před pětasedmdesáti lety. Zároveň ovšem nepředpokládá, že by objevil nová fakta o Jamatu či na něj stvořil nový pohled, který by změnil vnímání této lodi.

2. Projekt, stavba a parametry

První světová válka vedla politiky k různým návrhům k odzbrojení, ve snaze zabránit opakování Velké války. Jedním z nich byla Washingtonská mírová konference, která se konala v letech 1921 až 1922 a určila poměr flotil Spojených států amerických, Velké Británie, Japonska, Itálie a Francie. Výsledkem jednání bylo též moratorium stavby bitevních lodí na deset let. Konference určila poměr flotil účastníků na 5:5:3:1,75:1,75, což v tonáži znamenalo 525 000 tun pro Spojené státy a Velkou Británii, 315 000 tun pro Japonsko a 175 000 tun pro Itálii a Francii. Maximální výtlak nových bitevních lodní byl omezen na 35 000 tun výtlaku a maximální ráže děl na šestnáct palců (406 milimetrů). Výjimku dostal britský bitevní křižník Hood, který byl již ve výstavbě, ale mohl být dokončen s výtlakem 41 000 tun. Maximální výtlak byl stanoven i pro letadlové lodě, původně na 27 000 tun, ale nakonec limit byl zvýšen na 33 000 tun, ale celková tonáž letadlových lodí zůstala stejná: 135 000 tun pro USA a Velkou Británii, Japonsko mohlo mít 81 000 tun a 60 000 tun pro Francii a Itálii. Křižníky byly omezeny maximálním výtlakem 10 000 tun a maximální ráže děl byla stanovena na 8 palců, tedy 203 milimetrů.¹

Japonsko Washingtonskou mírovou smlouvou několikrát porušilo. V knize kapitána Hary *Nepotopitelný kapitán* se píše, že Japonsko už v letech 1920 a 1921 postavilo bitevní lodě Nagato a Mucu s vyšším výtlakem a maximální rychlostí, než uvádělo. Stejně tak zamlčelo dokončení letadlové lodi Hóšó (první v Císařském námořnictvu) a torpédoborec Šimakaze.² Tyto lodě limity smlouvy překračovaly jen lehce, tak Japonsko tvrdilo, že splňují podmínky. Roku 1931 vypršela platnost Washingtonské smlouvy, která byla nahrazena smlouvou z Londýnské konference z roku 1930. Její podepsání vyvolalo v Císařském námořnictvu vlnu kritiky. Ve stejné době Úřad pro námořní konstrukce zadal výzkum a přípravy na novou třídu bitevních lodí, ale až roku 1934 se práce rozběhly naplno. Generální štáb námořnictva v říjnu 1934 vydal příkaz Úřadu pro námořní konstrukce k vypracování plánů nové bitevní lodě s děly ráže 460 milimetrů a maximální rychlostí třiceti uzlů za hodinu.³

¹ EVANS, David C. PEATTIE, Mark R. *Kaigun: strategy, tactics, and technology in the Imperial Japanese Navy, 1887–1941*. Annapolis 1997, s. 194–195.

² Tamtéž, s. 21.

³ SKULZSKI, Janus, *Battleship Yamato, anatomy of the ship*, Oxford 2017, s. 9.

První návrh byl dokončen 19. května 1935 pod označením A-140. Původně plánovaná loď byla větší než Jamato (například měla být dlouhá 294 metrů, zatímco Jamato “jen“ 263). Taková loď byla moc velká pro technologické možnosti Země vycházejícího slunce, takže se přistoupilo k omezení požadavků (například požadovaná maximální rychlost byla snížena z plánovaných 31 uzlů na 27). Do května 1937 tři skupiny konstruktérů, vyprodukovaly dvacet tři návrhů. Po 1. dubnu roku 1935 bylo rozhodnuto použít kombinaci dieselových a turbínových strojů. Turbíny měly dodávat 75 000 koní a diesely dalších 60 000, ale tehdy Japonsko nemělo dieselové stroje, které by ve dvojici dokázaly vyvinout sílu přesahující desetitisíc koní. Nakonec bylo rozhodnuto použít turbínové stroje s výkonem 150 000 koní.⁴

V březnu roku 1937 byl dokončen finální plán lodi a 4. listopadu téhož roku byl v loděnicích v Kure položen základ trupu Bitevní lodi číslo 1, která později obdržela jméno Jamato a stala se symbolem Japonského císařského námořnictva. Bitevní lodě třídy Jamato, které měly být největší na světě, přinesly problémy ještě před stavbou a to v podobě chybějících suchých doků s dostatečnou kapacitou, ve kterých by bylo možno takové lodě postavit. Z toho důvodu byly upraveny doky v Kure pro Jamato, v Nagasaki pro Musaši, pro Šinano v Jokosuce a v Sasebu byl postaven suchý dok pro čtvrtou loď třídy Jamato, ale ta nikdy nebyla dokončena, zatímco třetí loď, Šinano, byla po spuštění přestavěna na letadlovou loď.⁵

Třída Jamato neměla zůstat největší třídou bitevních lodí v historii, protože v roce 1942 byly vypracovány projekty na bitevní lodě číslo 798 a 799, které měly nést jako hlavní výzbroj děla ráže 508 milimetrů, které, dle pozdější veze, měly být ve třech věžích po dvou a sekundární výzbroj mělo tvořit mnoho děl ráže 100 milimetrů. Během příprav bylo vyrobeno a vyzkoušeno jedno dělo ráže 508 milimetrů. Lodě měly být postaveny v Jokosuce a Kure, ke stavbě však nedošlo a plány byly na konci války zničeny.⁶ Jamato a Musaši tak dodnes zůstávají největšími bitevními loděmi historie. Z důvodu ztrát letadlových lodí v bitvě u atolu Midway a v bojích v okolí Šalamounovo ostrovů byla Šinano přestavěna na letadlovou loď a kým čtvrté lodi sešrotován. V době, kdy bylo třeba nahradit novou hlavní bojovou složku, a chyběl materiál, tak bylo neefektivní stavět další bitevní lodě třídy Jamato natož ještě větší bitevní lodě.

⁴ SKULZSKI, s 9–10.

⁵ EVANS; PEATTIE, s. 372–373

⁶ SKULZSKI, s 10.

Výstavba trvala od listopadu 1937 do dubna 1940. Výsledkem byla bitevní loď dlouhá 263 metrů, široká 36,9 metru, během zkoušek ponor dosáhl 10 metrů a 3 centimetry a maximální rychlost 27,7 uzlů.⁷ Při plném naložení dosáhl ponor hodnoty 10,86 metru a nebylo tedy nutné upravovat aktuální kotviště v Japonsku.⁸ Aby byla ušetřena hmotnost a snížen ponor, bylo použito elektrické svařování místo nýtování. Metoda doktora Juzura Hiragy zajistila další ušetření hmotnosti a to zakomponováním pancéřování do struktury trupu. Jamato dosáhlo při zkouškách výtlačku 69 100 tun a při plném naložení až 72 809 tun.⁹

Maximální rychlostí se Jamato vyrovnala lodím King George V a North Carolina, které byly menší a to díky vyššímu výkonu, který dosahoval 150 000 koní.¹⁰ Ovladatelnost lodi byla výborná a to tak, že na začátku války měla nejlepší manévrovatelnost ze všech bitevních lodí. Průměr otáčení byl 640 metrů. Loď měla hlavní kormidlo s plochou 46m² a pomocné s plochou 17m². Výborná konstrukce lodi zajišťovala, že při rychlosti 26 uzlů a kormidlem pod úhlem 35° dosahoval náklon jen 9°.¹¹

Pancéřování Jamata vážilo úctyhodných 22 895 tun a tvořilo 30,8 % hmotnosti lodi. Žádná jiná třída bitevních lodí nikdy neměla těžší pancéřování. Nejsilnější části trupu chránilo 410 milimetrů, který měl odolat průbojným granátům ráže 460 milimetrů vypálených ze vzdálenosti přesahující 20 kilometrů. Před a zad měly ochranu v rozsahu 300 až 340 milimetrů. Paluba dostala pancéřování o síle 200 až 230 milimetrů a měla odolat granátům ráže 460 milimetrů, vypálených ze vzdálenosti 30 kilometrů a prorazit ji měla protipancéřová bomba o hmotnosti větší než jedna tuna, která by byla uvolněna minimálně ve výšce 3,4 kilometrů.¹²

Jamato mělo i další pláty pancéřování, posilovalo hlavní ochranný pás, aby při zásahu vnějšího pancéřování utržené kusy pancíře nepoškodily klíčové části lodi či někoho nezranily. Příkladem může být dodatečná ochrana skladů munice o síle 50 až 80 milimetrů, přičemž 80 milimetrů silná byla podlaha, aby při zásahu torpédem ochránila uskladněné granáty před explozí způsobenou torpédem a nedošlo tak k výbuchu skladu

⁷ MORRIS, Jan, *Battleship Yamato of war, beauty and irony*, New York 2018, s 100.

⁸ SKULZSKI, s 12.

⁹ Tamtéž, s 11–12.

¹⁰ EVANS; PEATTIE, s 377.

¹¹ Tamtéž, s 378.

¹² EVANS; PEATTIE, s 376.

munice. Celkem se v trupu nacházelo 1 147 vodotěsných přepážek, které dodávaly reverzní vztlak 57 450 tun (pro porovnání třída Nagato měla 29 292 tun a třída Fusó 21 300 tun reverzního vztlaku).¹³ Díky tomu, rozložení pancéřování a vodotěsným přepážkám bylo Jamato velmi stabilní i při poškození a očekávalo se, že by loď měla být bojeschopná i při náklonu 20°. Pokud by ovšem došlo k zaplavení části lodi a loď by se naklonila, pak výkonná čerpadla měla umožnit odčerpáním vody vyrovnat náklon, který by mohl dosáhnout 18,3°.¹⁴

Nástavba byla jako ostrov na lodní palubě a lodní stěžně svým tvarem připomínaly pagodu. Velitelský můstek byl chráněn pancéřováním silným 500 až 560 milimetrů, zatímco zbytek nástavby byl chráněn pláty silnými pouze 25 či 50 milimetrů.¹⁵ Nejsilnější pancéřování bylo na předku hlavních dělových věží a to o síle 650 milimetrů. Boky věží měly v nejslabším místě 250 milimetrů, zadní část 190 milimetrů a střecha 270 milimetrů. Barbeta dosahovala hodnot 560 milimetrů po stranách, vepředu 380 milimetrů a vzadu 440 milimetrů.¹⁶

Protitorpédovou ochranu zajišťoval protitorpédový pás silný osm placů (zhruba 203 milimetrů) a vodotěsné přepážky. Tato ochrana měla odolat torpédu s náloží o hmotnosti až 400 kilogramů. Při zaplavení části lodi, měl být zatopen prostor na protilehlé straně, aby byl vyrovnán náklon lodi, který neměl přesáhnout 18°. Příď a zád nebyly chráněny a při kompletním zatopení jedné z nich se neměla potopit pod hladinu.¹⁷

Největší bitevní loď ovšem také potřebují adekvátní výzbroj a třída Jamato dostala děla ráže 460 milimetrů. Žádná jiná loď neměla na palubě nainstalována děla větší ráže než třída Jamato. Před třídou Jamato měl největší děla britský bitevní křižník Furious a to ráže 457 milimetrů. V Japonsku se zajímali o velkorážní děla od roku 1920, kdy společně s děly použitými na třídě Jamato testovali ještě větší a to ráže 480 milimetrů.¹⁸ Maximální dostřel hlavních děl Jamata činil při náměru 45° 42 026 metrů. Granát tuto vzdálenost uletěl za 98,6 sekund a mohl být vystřelen do výše 11,9

¹³ SKULZSKI, s 16–18.

¹⁴ EVANS; PEATTIE, s 377.

¹⁵ SKULZSKI, s 86–87.

¹⁶ Tamtéž, s 222.

¹⁷ DICKSON, W. David, *I. J. N. Yamato*. In: *Warships International*, 12 (4), 1975, s 118–136 [online], [cit. 2020–2–23]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/44886618?read-now=1&refreqid=excelsior%3A18e74ac257d09f0cd5aac7e5b076ad75&seq=1#page_scan_tab_contents.

¹⁸ SKULZSKI, s 18.

kilometrů. Průbojná munice dokázala na 20 kilometrů probít 566 milimetrů vertikálního pancíře (bok lodi), 416 milimetrů horizontálního (paluba) a na 30 kilometrů 467 milimetrů či 230 milimetrů. Používaly se tři typy munice – již zmíněná průbojná, protiletadlová a vysoce explozivní. Průbojný granát vážil 1 460 kilogramů a měl probíjet pancéřování nepřátelských lodí. Ovšem ne nad čarou ponoru, ale před cílem se měl díky hydrodynamickému tvaru ponořit do vody a probít protitorpédový pás a nejen poškodit loď, ale způsobit zaplavení části lodi. Protiletadlové náboje obsahovaly termit a ocelové úlomky. V ideální situaci tedy granát explodoval před nepřátelským letounem a způsobit jeho sestřelení ať už díky zapálenému termitu či ocelovými úlomky, které měly letoun poškodit. Vysoce explozivní munice vážila 1 360 kilogramů a obsahovala necelých 6 kilogramů TNA (trinitroanisol). Její použití mohlo být dvojí a to buď na loď se slabým či žádným pancéřováním či na ostřelování pozemních cílů.¹⁹

Hlavní děla byla umístěna do tří věží po třech. Dvě věže se nalézaly na před nástavbou a třetí za ní, každé z děl vážilo 162 tun a jedna věž s veškerým vybavením vážila 2774 tun.²⁰ Věží pohybovaly dva hydraulické stroje, každý o výkonu 500 koní. Věž se otáčela rychlostí 2° za sekundu a elevace se mohla změnit o 10° za sekundu. Krajiní meze elevace byly +45° až -5°. Skaldy munice měly přívody vody, které je mohly zatopit za dvacet minut a ochránit loď před explozí munice.²¹ Pro každé dělo bylo na lodi uskladněno 130 kusů munice, přičemž 60 kusů přímo v příslušné věži, takže se ve věži nacházelo 180 granátů a zbylých 210 granátů pro věž bylo uskladněno ve skladu munice. Očekávalo se, že 60 granátů na hlaveň bude v bitvě stačit a pokud ne, tak by se doplňovaly z muničního skladu, i když by to nebylo snadné a rychlé. Každé dělo mělo mechanismy, které dopravily projektil ze skladu ve věži k hlavni, tam byl nabit pomocí nabíjáku a poté k němu byla vložena prachová nálož o hmotnosti 330 kilogramů. Elevace hlavně ovlivňovala rychlost nabíjení. Zatímco při elevaci 20° trvalo přebití 28 sekund, tak maximální elevace (45°) zpomalila přebíjení na 40 sekund.²²

Sekundární výzbroj tvořilo dvanáct děl ráže 155 milimetrů, původně navržených pro křižníky, umístěny po třech do čtyř věží. Dvě věže byly umístěny před a za

¹⁹ SKULZSKI, s 21–22.

²⁰ EVANS; PEATTIE, s 375.

²¹ SKULZSKI, s 21.

²² Tamtéž, s 20.

nástavbou, nad věžemi s děly ráže 460 milimetrů a zbylé dvě na palubě vedle nástavby na úrovni komínu. Ty byly v roce 1944 odstraněny a místo nich byla nainstalována dodatečná protiletadlová děla ráže 127 milimetrů. Děla ráže 155 milimetrů měla maximální dostřel 27,4 kilometru, granát o hmotnosti 55,87 kilogramů mohl být vystřelen až do výše 12,6 kilometru. Elevace dosahovala hodnot $+55^\circ$ a -10° . Rychlost palby se pohybovala mezi pěti a sedmi výstřely za minutu.²³

Protiletadlovou obranu zajišťovala děla ráže 127 milimetrů, kterých bylo na palubě dvanáct. Tato děla používala granáty o hmotnosti 23,05 kilogramů. Maximální dostřel by 14,8 kilometru a granáty mohly vystoupat do výše 9,4 kilometru. Elevace měla náměr v rozmezí $+90^\circ$ a -8° a rychlost palby byla mezi 8 a 14 výstřely za minutu.²⁴

Další součástí protiletadlové ochrany byly rychlopalné kanóny ráže 25 milimetrů. Na rozdíl od děl větších ráží byly rychlopalné kanóny ráže 25 milimetrů automatické a jejich rychlost palby dosahovala kadence 220 ran za minutu. Elevace byla v rozmezí $+90^\circ$ až -10° . Kanóny dokázaly vyslat projektil do maximální vzdálenosti 6,8 kilometru a výšky 5 kilometru. Počet těchto děl se během války zvyšoval, aby se loď dokázala ubránit nepřátelským letounům. V roce 1941 bylo na palubě osm trojhlavňových stanovišť a osm samostatných kanónů, celkem tedy 24 hlavní. V září 1943 se počet zvýšil na 34 a to přidáním čtyř pozic o třech hlavních, v dubnu 1944 bylo nainstalováno dalších dvanáct trojhlavňových a dvacet šest samostatných děl a na palubě již bylo 98 hlavní ráže 25 milimetrů. V červenci 1944 přibilo dalších pět tříhlavňových pozic a Jamato mělo 113 hlavní tohoto kalibru, ale v lednu dalšího roku bylo celkem 24 samostatných hlavní odstraněno, ale ty byly v téže době nahrazeny jednadvaceti stanovišti se třemi hlavněmi a na palubě se nacházelo 152 hlavní a to ve složení padesáti trojhlavňových baterií a dvou samostatných hlavní. Na svoji poslední plavbu se Jamato vydalo posílené ještě čtveřicí samostatných kanónů, a tedy čelilo náletům se 156 hlavněmi ráže 25 milimetrů.²⁵

Dodatečné automatické kanóny ráže 13 milimetrů měly nejmenší ráži ze všech hlavní, které byly nainstalovány na Jamato. Dvě dvojčata byla umístěna vedle

²³ DICKSON, W. David, *I. J. N. Yamoto*. In: *Warships International*, 12 (4), 1975, s 118–136 [online], [cit. 2020–2–23]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/44886618?read-now=1&refreqid=excelsior%3A18e74ac257d09f0cd5aac7e5b076ad75&seq=1#page_scan_tab_contents.

²⁴ SKULZSKI, s 23.

²⁵ Tamtéž, s 23.

velitelského můstku. Dostřelila do vzdálenosti 6 kilometrů a výše 4,5 kilometrů s rychlostí palby 2 500 ran za minutu.²⁶

Pro řízení palby se používaly čtyři 15,5 metrové dálkoměry. V každé věži, s děly ráže 460 milimetrů, byl nainstalován jeden dálkoměr a zbývající se nacházel na můstku. Byly vysoce kvalitní a výborně vycvičená posádka dokázala přesně určit vzdálenost a zasáhnout cíl prvními salvami. Kromě zmíněné čtveřice mohla posádka využít také desetimetrový dálkoměr. Jamato mělo dva systémy řízení palby pro palbu s nízkým úhlem (Typ 98), který byl speciálně vytvořený pro třídu Jamato. Jeden se nacházel na můstku nad tamním 15,5 metrovým dálkoměrem a druhý byl u desetimetrového dálkoměru. Děla ráže 155 milimetrů měla ve věžích osmimetrový dálkoměr a systém řízení palby byl stejný, jako v hlavních věžích. Zařízení Typu 94 byly používány pro děla ráže 127 milimetrů a 25 milimetrová děla zase měla k dispozici Typ 95.²⁷

Bitevní lodě Jamato a Musaši byly symboly Císařského loďstva a proto, nemohly být vybaveny ničím jiným, než tím nejlepším a nejmodernějším, proto také dostaly nejmodernější radary a elektroniku. První radar byl Typ 21 a dokázal zachytit letoun vzdálený 50 kilometrů od lodí. Druhým nainstalovaným radarem se stal Typ 22. Zatímco Typ 21 odhaloval letadla, tak Typ 22 byl na odhalování lodí a dokázal na 40 kilometrů najít loď s odchylkou +/- 500 metrů. Spolu s Typem 22 byl nainstalován i radar Typu 13, který sloužil na prohledávání vzdušného prostoru a stejně jako Typ 21 byl schopen odhalit letoun vzdálený 50 kilometrů. Ve vybavení se nacházel sonar, který sloužil k detekci ponorky, ale mohl být používán, jen když loď stála na vodě či plula nízkou rychlostí.²⁸

Jamato mohlo nést na palubě 7 letounů dvou typů, Mitsubishi F1M2 Typ 0 (spojenci nazývaný Pate) a Ači E13A1 (Jake), ale Jamato využívalo z obou typů jen letouny Jake, zatímco Musaši oba typy. K jejich startu byly nainstalovány dva katapulty s délkou 19,5 metru a jeřáb s nosností 6 tun, který vyzvedával letouny, které se vrátily a

²⁶ DICKSON, W. David, *I. J. N. Yamoto*. In: *Warships Intenational*, 12 (4), 1975, s 118–136 [online], [cit. 2020–2–23]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/44886618?read-now=1&refreqid=excelsior%3A18e74ac257d09f0cd5aac7e5b076ad75&seq=1#page_scan_tab_contents.

²⁷ SKULZSKI, s 24–25.

²⁸ DICKSON, W. David, *I. J. N. Yamoto*. In: *Warships Intenational*, 12 (4), 1975, s 118–136 [online], [cit. 2020–2–23]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/44886618?read-now=1&refreqid=excelsior%3A18e74ac257d09f0cd5aac7e5b076ad75&seq=1#page_scan_tab_contents.

přistály na hladině. Kromě letounů mohlo být naloženo i šestnáct člunů, ale obvykle jich mělo čtrnáct.²⁹

Stavba lodi začala v květnu roku 1937, kdy byly dokončeny plány lodi doktorem Harigou a mohlo se přistoupit ke stavbě. Kýl lodi byl založen 4. listopadu téhož roku v Kure pod názvem Bitevní loď číslo 1.³⁰ Mezi květnem a říjnem byly nainstalovány kotle, ke kterým od září do listopadu roku 1939 byly namontovány hlavní stroje.³¹ Dne 8. května roku 1940 byla Jamato spuštěna na vodu. Hlavní výzbroj byla na loď nainstalována v období od května do července roku 1941 a 12. srpna Jamato vyplouvá ke zkouškám. 30. října téhož roku podstupuje zkoušku na moři v Sukumu. Zatímco šest letadlových lodí Císařského námořnictva plulo k Pearl Harboru na Havaji, kde potopilo či poškodilo osm bitevních lodí námořnictva Spojených států amerických, tak Jamato 7. prosince (v Japonsku, zatímco ve Spojených státech bylo 6. prosince) v Kure provádí dělostřelecké zkoušky a jedna salva dosahuje vzdálenosti 32,5 kilometru. 16. prosince je v Kure zaregistrována jako Jamato a s bitevními loděmi Mutsu a Nagato tvoří 1. divizi bitevních lodí Spojeného loďstva. 12. února roku 1942 byl velkým dnem pro loď, protože se na ni nalodil admirál Jamamoto a učinil Jamato svojí vlajkovou loď. Od března do května roku 1942 probíhaly zkoušky lodi a výcvik posádky, aby byla připravena k bojovému nasazení. Na začátku května na její palubě proběhly válečné hry v přípravě na bitvu, ke které mělo dojít u atolu Midway. 27. května byla uznána za schopnou operační služby a tak mohla o dva dny později v šest hodin ráno vyplout z přístavu v Hirošimě s hlavním svazem tvořeným 1. divizí bitevních lodí, lehkou letadlovou loď Hošo, nosiči hydroplánu Čijoda a Nišin, třetí skupinou torpédoborců (tvořena lehkým křižníkem Sendai a devíti torpédoborci) a Zásobovací skupinou číslo 1 a plout 600 mil (tedy asi 965 kilometrů) za Údernou skupinou letadlových lodí.³²

3. Válečná služba

3.1 Bitva u Midway

²⁹ SKULZSKI, s 25–26.

³⁰ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–2–23], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

³¹ SKULZSKI, s 28.

³² Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–2–23], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

Bitva u atolu Midway proběhla 4.–7. června 1942 a znamenala zvrát ve vývoji války v Pacifiku. Jamato bylo vlajkovou lodí admirála Jamamota, který osobně velel Hlavnímu svazu. Hlavní svaz byl tvořen třemi bitevními loděmi, lehkou letadlovou lodí, lehkým křižníkem a devíti torpédoborci. Úkol zaútočit na atol a případně vybojovat bitvu s loďstvem Spojených států amerických připadl Údernému svazu letadlových lodí pod velením viceadmirála Čúiči Naguma, který měl k dispozici čtyři letadlové lodě Akagi, Kaga, Hirjú a Sorjú, dvě bitevní lodě, dva těžké křižníky, jeden lehký, dvanáct torpédoborců a osm tankerů. Bitvy se ještě zúčastnila 2. flotila rozdělená na 2. úderný svaz viceadmirála Nobutake Konda složený z lehké letadlové lodi, dvou bitevních lodím čtyř těžkých křižníků, lehkým křižníkem, osmi torpédoborci a čtyřmi tankery.³³ Údernému svazu byl přidělen Doprovodný svaz kontradmirála Razio Tanaky zformovaný z lehkého křižníku, deseti torpédoborců, tankeru a patnácti transportních lodí s 5000 muži na palubě, kteří měli obsadit atol. Třetí složkou 2. flotily byl Podpurný svaz kontradmirála Takeo Kurity skládající se z dvou nosičů hydroplánů, čtyř těžkých křižníků a tří torpédoborců. Japonsko kromě výše zmíněných složek nasadilo další dva nosiče hydroplánů, torpédoborec a dvě nákladní lodě.³⁴

Vrchní velitel Pacifického loďstva Spojených států amerických admirál Chester W. Nimitz vyslal do bitvy tři uskupení. Operační skupinu 16, které velel kontradmirál Raymond Spruance, tvořenou letadlovými loděmi Enterprise a Hornet, pěti těžkými křižníky, jedním lehkým a jedenácti torpédoborci. Kontradmirál Frank J. Fletcher velel Operační skupině 16 složené z letadlové lodi Yorktown, dvou těžkých křižníků a šesti torpédoborců. Operační skupina 7 byla tvořena dvanácti ponorkami hlídkujících u atolu Midway, další čtveřice hlídkovala u ostrova Oahu, kde je základna Pearl Harbor, trojicí torpédoborců a tankerem, které byli zásobovací skupinou. Poslední částí Sedmé operační skupiny byla hlídka na útesu Francouzské fregaty ve složení torpédoborec Clark, dva tankery a trojicí podpurných lodí.³⁵ Američané měli, mimo plavidel, ještě vojenskou základnu na atolu Midway s letištěm na Východním ostrově, ze kterého moly

³³ HUBÁČEK, Miloš, *Pacifik v plamenech*, Praha 1990, s 365.

³⁴ DULL, Paul S., *A Battle History of the Imperial Japanese Navy (1941–1945)*, Annapolis 2007, 139–140.

³⁵ Tamtéž, s 141–142.

provést útoky například torpédové bombardéry Avanger či střední bombardéry B-26 Marauder. A na atolu bylo umístěno celkem 116 letadel.³⁶

Američané měli na své straně několik výhod. V roce 1940 tým kryptologů pod vedením Josepha J. Rocheforta prolomil japonský šifrovací kód a Nimitz věděl, že se chystá útok na Midway.³⁷

Druhou výhodou byl výsledek bitvy v Korálovém moři, ke které došlo 7. a 8. května 1942. Byla to první bitva letadlových lodí v dějinách. Američané sice ztratili letadlovou loď Lexington a Yorktown byl těžce poškozen, ale zabránili Japoncům se vylodit v Port Moresby. Japonsko ztratilo lehkou letadlovou loď Šóhó a letadlové lodě Šókaku a Zuikaku musely odplout do Japonska k opravám a bitvy u atolu Midway se nemohly zúčastnit, zatímco Američané odkázali opravit Yorktown, který se bitvy zúčastnil.³⁸

Pro Jamamota se třetí nepříznivou skutečností se stal neúspěch průzkumu. Hydroplány z ostrova Wotje měly během Operace K 31. května zjistit, jestli je americké loďstvo stále v Pearl Harboru. Hydroplány neměly dostatečný dolet a měly natankovat z ponorky u útesu Francouzské fregaty. Tam ovšem kotvil nosič hydroplánů nepřítele, a když s doprovodem neodplul, tak byla Operace K zrušena.³⁹ Jamato mohl doufat, že třináct ponorek mezi Havajskými ostrovy a atolem Midway podá zprávu o pohybu nepřítele, ale ty připlyly do přidělených pozic až po proplutí.⁴⁰

Největší výhodou pro Američany byl vyšší počet letadel (233 z letadlových lodí a 116 z Midwaye proti 234), která mohly nasadit a skutečnost, že Operační svazy 16 a 17 čelily pouze Nagumovo svazu.⁴¹

4. června ve 4:30 odstartovaly z japonských letadlových lodí letouny první vlny k útoku na Midway. S nimi vzlétají i průzkumné letouny z Akagi, Kagy a bitevní lodi Haranua, ale letouny z těžkých křižníků Tone a Čikuma měly kvůli poruchám hodinu a půl zpoždění a jedno letadlo z Čikumy se muselo vrátit, protože mělo poškozený motor.⁴² První útočná vlna zaútočila na atol v 6:00. Zera pilotovaná jedněmi

³⁶ KODET, Roman, *Midway 1942: zlom ve vývoji války v Pacifiku*. In: *Historický obzor*, Plzeň 2008, 19 (5/6), s 101.

³⁷ HOYT, Edwin P., *Japonsko ve válce: velký pacifický konflikt*, Ostrava 2000, s 287.

³⁸ DULL, s 115–129.

³⁹ KODET, s 101.

⁴⁰ DULL, s 136.

⁴¹ Tamtéž, 140–142.

⁴² EVANS, PEATTIE, s 137.

z nejlepších pilotů světa ovládla vzdušené souboje stíhaček, ovšem samotný nálet způsobil malé škody a bylo rozhodnuto vyslat druhou vlnu.⁴³

Protiútoky bombardérů z Midwaye byly neúčinné. V 7:15 Nagumo vydal rozkaz, aby byla druhá vlna letounů vyzbrojena bombami a odstartovala k druhému útoku na Midway. V 7:28 byl odhalen americký svaz. V 8:20 přišlo hlášení, které ohlašovalo přítomnost letadlové loď a její zničení bylo prioritou. Nagumo se rozhodl vydat zničit nepřátelský svaz a druhá vlna byla opět přezbrojována.⁴⁴

Mezi devátou a desátou hodinou byly americké torpédové letouny, které byly zmasakrovány Zery.⁴⁵ Když Zera odrazila útok torpédových bombardérů, tak přiletly střemhlavé bombardéry.⁴⁶ Paluby japonských lodí byly zaplněné letouny, které byly natankované, vyzbrojené a připravené ke startu a to se stalo osudné letadlovým lodím Kaga, Sórjú a Akagi. Útok střemhlavých bombardérů na nich způsobil mohutné požáry. Tyto loď byly vyřazeny z bitvy a později se potopily.⁴⁷ Za pouhých patnáct minut Američané zvrátili počet letadlových lodí z 3:4 na 3:1.⁴⁸

V 12:10 letouny z Hirjú objevily Operační skupinu 17 s letadlovou lodí Yorktown. Ten byl poškozen třemi bombami, ale posádka je rychle uhasila a loď opravila. V 13:30 byl zasažen dvojicí torpédy a kapitán lodi viceadmirál Elliot Buckmaster nařídil evakuovat loď. Záchrané čety se snažily dostat loď do Pearl Harboru, ale 6. června, v 13:05 byl Yorktown torpédován ponorkou I-168 a o den později byl potopen.⁴⁹ Fletcher vyslal z Enterprise a Hornetu letouny, aby zničily Hirjú. Krátce před osmnáctou hodinou byla Hirjú napadena, zasažena čtyřmi bombami a druhý den se potopila.⁵⁰

Admirál Jamamoto na palubě Jamata se snažil zvrátit průběh bitvy vysláním Druhého úderného svazu viceadmirála Konda a Podpůrný svaz kontradmirála Kurity. Kurita měl vyslat těžké křižníky Kumano, Mikuma, Mogami a Suzuja, které tvořily 7. divizi těžkých křižníků, k nočnímu ostřelování Midwaye a tím vyřadit z provozu tamní leteckou základnu. Když byla 7. divize 80 mil od atolu, obdržela Jamamotův rozkaz,

⁴³ DULL, s 145–146.

⁴⁴ HOYT, s 294.

⁴⁵ KODET, s 107.

⁴⁶ DULL, s 152.

⁴⁷ Y'BLOOD, William T., *Point Luck: The Battle of Midway*, In: *Air Power History*, Clinton 1992, 39 (2), s 6–16.

⁴⁸ DULL, s 152–156

⁴⁹ KODET, s 109–110.

⁵⁰ HOYT. s 294.

který byl vydán 5. června ve 2:55, o ukončení útoku na Midway.⁵¹ Kurita vydal rozkaz o změně kurzu. Během obratu Mogami narazil do Mikumy. Nejprve to vypadalo, že si ze srážky víc poškození odnesl Mogami, který přišel o věž číslo 1., hořel a jeho maximální rychlost klesla na 12 uzlů, zatímco Mikuma měl jen proraženou nádrž na topný olej, který ovšem unikal do oceánu. Kurita ponechal Mikumu a dva torpédoborce k ochraně Mogami. V 8:05 byly tyto lodě napadeny Dauntlessy a Vindicatory z Midwaye, ale jediný zásah si zapsal poškozený Vindicator, který se zřítil na Mikumu. Palivo letounu se vznítilo, větracími šachtami se zplodiny dostaly do kotelny a zabily přítomné muže. Oba křižníky teď mohly plout stejnou maximální rychlostí dvanáct uzlů, což se stalo Mikumě osudné. 6. června se na křižníky zaměřil Spruance a vyslal jednu vlnu letounů z Enterprise a dvě z Hornetu. Mogami byl zasažen minimálně čtyřikrát, ale dokázal dostat do bezpečí na atol Truk a jeho oprava trvala rok. Mikuma byla během prvních dvou útoků zasažena minimálně pětikrát a byl vydán rozkaz k jejímu opuštění.⁵²

Bitva u atolu Midway změnila průběh války v Pacifiku. Japonsko ztratilo čtyři letadlové lodě a těžký křižník. Akagi, Kaga, Hirjú a Sórjú tvořily před bitvou čtyřicet procent tonáže letadlových lodí císařského námořnictva, ale pro Japonsko byla mnohem horší ztráta elitních pilotů, technického personálu a námořníků a z této ztráty se Japonsko do konce války nevzpamatovalo.⁵³ Spojené státy americké přišly o letadlovou loď a torpédoborec, avšak zastavily expanzi nepřítele. Bitevní loď Jamato během bitvy byla vlajkovou lodí admirála Jamamota, ale do bitvy nezasáhla, takže při svém prvním operačním nasazení byla pouze velitelským stanovištěm japonského velitele a nezažila bojový křest. Podle Jamamotova plánu mělo Jamato ostřelovat atol Midway a případně se utkat s hladinovými silami nepřítele. Bitva potvrdila, že hlavní bojovou silou války budou letadlové lodě. Jedním z důsledků, bylo rozhodnutí dokončit budovanou Šinano jako letadlovou loď, zatímco původně měla být třetí lodí třídy Jamato. Jamato bylo při plavbě k Japonsku torpédováno neidentifikovanou ponorkou, ale ani jedno z dvou vypálených torpéd nezasáhlo.⁵⁴

3.2 Mezi bitvami u Midway a ve Filipínském moři

⁵¹ KODET, s 110.

⁵² DULL, s 165–166.

⁵³ HUBÁČEK, s 482.

⁵⁴ SKULZSKI, s 28.

14. června v 19:00 Jamato přistálo v Hirošimě a o týden později na palubě proběhla konference o politice budování lodí císařského námořnictva za účasti vysokého počtu členů Generálního štábu námořnictva a Technického oddělení námořnictva. 14. července zbyly bitevní lodě Nagato a Mutsu přesunuty z 1. divize bitevních lodí do 2. divize a 5. srpna byla uvedena do služby bitevní loď Musaši a byla přidělena ke své sesterské lodi do 1. divize. 7. srpna proběhlo americké vyloďení na Guadalcanalu a o den později v noci z 8. na 9. srpen proběhla bitva u ostrova Savo, během které viceadmirál Guniči Mikawa se sedmi křižníky a torpédoborcem potopil tři americké křižníky a jeden australský a poškodil jeden křižník a dva torpédoborce za cenu poškození tří křižníků. 10. srpna proběhla na palubě Jamata porada admirála Jamamota, které se zúčastnili Nagumo, Kondo a štábní špičky Spojeného loďstva, při které Jamamoto nastínil své plány, jak využít Mikawova vítězství.⁵⁵

17. srpna Jamato vyplulo k atolu Truk v doprovodu eskortní letadlové lodi Kasuga Maru a 7. divize torpédoborců. 28. srpna bylo poblíž Truku napadeno ponorkou Flyingfish, avšak ani jedno z torpéd ji nezasáhlo a téhož dne přistává v kotvišti atolu Truk, kde se stává vlajkovou lodí a velitelstvím Spojeného loďstva. 22. ledna 1943 připlulo Musaši a 11. února se stala novou vlajkovou lodí admirála Jamamota. Jamamoto byl 18. dubna sestřelen letouny P-38 Lightning, když prováděl inspekční cestu. Admirálův popel byl 23. dubna dopraven do jeho kajuty na palubě Musaši, jeho poslední vlajkové lodi. Novým velitelem Spojeného loďstva se stal admirál Minejči Koga, který si za vlajkovou loď zvolil Musaši.⁵⁶

8. května 1943 vyplulo Jamato z Truku do Jokosuky a 13. května opustilo Jokosuku a zamířilo do Kure, kde ve dnech 21–30. května podstoupilo v suchém doku opravy a inspekci. 12. července bylo Jamato opět v suchém doku. Zde byl nainstalován radar Typ 21, dvanáct nových protiletadlových kanónů ráže 25 milimetrů, děla ráže 155 milimetrů umístěná po stranách nástavby dostaly ochranu proti vodě a jejich barbety byly posíleny o 28 milimetrů.⁵⁷

16. července navštívil loď německý námořní atašé v Tokiu kontradmirál Paul Wenker a to z důvodu žádosti Adolfa Hitlera a admirála Karla Dönitze, protože v květnu roku 1941 admirál Naokuni Nomura navštívil bitevní loď Tirpitz. Wenker na

⁵⁵ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–5–4], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

⁵⁶ DULL, s 30.

⁵⁷ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–5–4], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

palubě pobyl hodinu, nebylo mu dovoleno přiblížit se k hlavním věžím a z toho důvodu špatně odhadl ráži děl na 400 milimetrů.⁵⁸ O den později Jamato opouští dok. 17. srpna vyplouvá naloženo jednotkami a zásobami k atolu Truk, kde Jamato zakotvilo po šesti dnech plavby 23. srpna.⁵⁹

17. října vyplouvá s doprovodem pěti bitevních lodí, tří letadlových, sedmi těžkými, třemi lehkými křižníky a torpédoborci k atolu Einwetok, kde kotví, aby se střetli se silami nepřítele, které měly provést nájezd na ostrov Wake, ale ten se neuskutečnil a tak se 26. října Jamato s doprovodem vrátilo na Truk. 25. prosince bylo zasaženo torpédem z ponorky Skate poblíž 3. věže. Do podpalubí vniklo 3000 tun vody. Po nouzové opravě na Truku odplouvá v doprovodu tří torpédoborců do Japonska k opravě v suchém doku. 16. ledna byly v Kure zahájeny opravy, během kterých byly odstraněny věže s děly ráže 155 milimetrů, které se nacházely po stranách nástavby a byly nahrazeny šesti děly ráže 127 milimetrů. Dále bylo nainstalováno dvanáct trojhlavňových stanovišť pro rychlopalné kanóny ráže 25 milimetrů, dvacet šest samostatných hlavní téže ráže a radary Typů 13 a 22. Opravy probíhaly až do 18. března, kdy Jamato opustilo suchý dok.⁶⁰

22. dubna v doprovodu Maya a čtyř křižníků vplouvá z Kure a 28. dubna přistávají v Manile, odkud pokračují do Lingga u Singapur, kde zakotvili 1. května. 3. května se stává vlajkovou lodí viceadmirála Matomeho Ugakiho. 11. května vyplouvá s Mobilním loďstvem viceadmirála Džisabura Ozawy z Lingga k Twai Twai, kde se lodě připravovaly k obraně ostrova Biak. Obě bitevní lodě v rámci Operace KON vypluly s doprovodnými loděmi k Biaku. Operace byla zrušena, protože Američané zaútočili na Mariánské ostrovy.⁶¹

3.3 Bitva ve Filipínském moři

15. června se Američané vylodili na Saipanu a císařské námořnictvo spustilo operaci A-GO, aby nebyly ztraceny Mariánské ostrovy a byly ochráněny domácí ostrovy před nálety těžkých bombardérů B-29 Superfortress. Bitva ve Filipínském moři měla být Rozhodující bitvou, která zvrátí průběh války ve prospěch Japonska. Velitelem 1. mobilního loďstva byl viceadmirál Ozawa, který velel třem velkým letadlovým

⁵⁸ DULL, s 30.

⁵⁹ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–5–4], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

⁶⁰ DULL, s 30–31.

⁶¹ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020–5–4], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

lodím, pěti lehkým, pěti bitevních lodí, jedenácti těžkým křižníkům, dvěma lehkým, dvaceti sedmi torpédoborcům, dvaceti čtyřem ponorkám a pěti tankerům. Spojené státy americké vyslaly k Mariánským ostrovům pro krytí vylodění 5. flotilu pod velením admirála Spruance, vítěze od Midway, ovšem velitelem v bitvě byl viceadmirál Marc A. Mitscher, který vedl Operační svaz 58. K dispozici měl Mitscher sedm velkých letadlových lodí, osm lehkých, sedm těžkých křižníků, patnáct lehkých, šedesát dva torpédoborců a pětadvacet ponorek.⁶² Největší výhodou měli Američané v posádkách letounů. Jak již bylo zmíněno, tak Japonsko nedokázalo nahradit ztrátu mužů, kteří zahynuli u atolu Midway, zatímco Spojené státy měly kvalitní výcvikový program a tento rozdíl se v bitvě ve Filipínském moři ukázal jako zásadní faktor.

19. června v 4:30 vyslal Ozawa průzkumné letouny pátrat po nepříteli. I Mitscher vyslal piloty na průzkum, aby našly nepřátelský svaz, ty ovšem nenašly nepřátelské lodě, ale nacházely nepřátelská letadla a tak docházelo k vzdušným soubojům, které v naprosté většině případů končily sestřelem japonského stroje. Nejvíce sestřelů si připsali pátrači z letadlové lodě Essex. Nicméně v 5:49 Japonci objevili pozici nepřátelského svazu a jak na letadlových lodích Mobilního loďstva, tak na Guamu se začaly připravovat letouny k útoku na nepřítele.⁶³

První útok provedli piloti z Guamu. Dosáhli jen jediného zásahu a to do bitevní lodě South Dakota za cenu ztráty dvaceti čtyř z třiceti odstartovaných letadel. Ozawa vyslal v 9:00 druhou vlnu sto deseti strojů, ale o deset minut později byla velká letadlová loď Taihó torpédována ponorkou Albacore. Poškození nebylo vážné, i když torpédo zasáhlo loď poblíž palivových nádrží, ze kterých unikaly výpary, které v 15:00 explodovaly a zapříčinily potopení lodi.⁶⁴ Druhou ránu Mobilnímu loďstvu zasadila ponorka Cavalla, která v 12:25 úspěšně torpédovala letadlovou loď Šókaku. Na lodi vypukly požáry a po explozi munice se potopila.⁶⁵

Ozawa vyslal proti nepříteli tři sta sedmdesát čtyři letounů a dvě stě devadesát čtyři z nich bylo sestřeleno. Američané ztratili jen třicet jedna strojů.⁶⁶ Na palubě Lexington uslyšel poručík Paul Buie jednoho pilota prohlásit: „*Sakra, bylo to jako*

⁶² DULL, s 310–311

⁶³ Y'BLOOD, *Red Sun Setting: The Battle of the Philippine Sea*, Annapolis 1981, s 99–102.

⁶⁴ DULL, s 307–308.

⁶⁵ DICKSON, David W., *Fighting flat-tops the Shokaku*, In *Warships International*, Annapolis 1997, 19 (1), s 40.

⁶⁶ Y'BLOOD, s 140.

*střílení krocánů za starých dobrých časů.*⁶⁷ Netrvalo dlouho a vzdušné souboje u Operačního svazu 58 19. června 1944 se staly známé jako Velké střílení krocánů na Marianách.

Ozawa i přes ztrátu většiny letounů nechtěl přijmout porážku a doufal, že by bitevní loď vedené Jamatem a Musaši mohly vybojovat vítězství pro Japonsko. 20. června v 15:40 bylo objeveno Mobilní loďstvo a mezi 16:20 a 16:36 odstartovalo z amerických lodí dvě stě šest stíhaček a bombardérů, kterým se mělo postavit posledních osmdesát letuschopných strojů z japonských letadlových lodí. Útok trval od 18:40 do 19:00 a výsledkem bylo potopení lehké letadlové lodi Hijó a tří tankerů. Poškozeny byly letadlové lodě Zuikaku, Džunjó a Čijoda, bitevní loď Haranua, těžký křižník Maja a torpédoborec Šigure.⁶⁸

Jamato s Musaši byly v bitvě součástí předvoje, který byl vysunut sto mil před Mobilní loďstvo a jehož úkolem mělo být zachycení a zničení nepřátelského náletu, aby se nedostal k velkým letadlovým lodím. V Předvoji byly i lehké letadlové lodě Čijoda, Čitose a Zuiho, kterým měly poskytnout ochranu protiletadlovou palbou. Jejich pozice také umožňovala noční souboj s bitevními loděmi nepřítele pod velením viceadmirála Willise Lee.⁶⁹ K souboji bitevních lodí nedošlo a hlavní děla ráže 460 milimetrů nebyla použita a Jamato v bitvě sloužilo jako protiletadlová ochrana lehkých letadlových lodí. Jamato se vrátilo do Kure, kde proběhly přípravy na další bitvu, která se měla odehrát u Filipínských ostrovů. Jamato obdrželo dalších patnáct protiletadlových děl ráže 25 milimetrů a poté odplulo do kotviště Lingga v Indonésii, kde s Musaši bylo natřeno černou barvou, pro noční proplutí průlivem San Bernardino. 22. října obě lodě nabraly topný olej a vypluly k Filipínám.

3.4 Bitva Leytském zálivu

17. října přišlo do Tokia hlášení z filipínského ostrova Suluan hlášení o velkém počtu nepřátelských plavidel mířících do Leytského zálivu a v 17 hodin byla spuštěna operace Šó–1, která měla rozdrtit americké invazní síly na Leyte a poté zničit i hlavní hladinové síly nepřítele, 3. flotilu⁷⁰ pod velením admirála Williama F. Halsey. Plán

⁶⁷ Tamtéž, s 133.

⁶⁸ DULL, s 309.

⁶⁹ Y'BLOOD, s 90–91.

⁷⁰ Nebyl rozdíl mezi 3. a 5. flotilou Spojených států. Bylo to jedno a to samé uskupení, číslovka byla ukazatelem, kdo flotile velí. Pokud to byla 3. flotila, tak velitelem byl admirál Halsey a operační skupina

spočíval v sevření 7. flotily viceadmirála Thomase Kinkaida Středním a Jižním svazem, které byly tvořeny bitevními loděmi, křižníky a torpédoborci, zatímco Severní svaz složený z letadlových lodí měl odlákat 3. flotilu od Leyte, aby nemohla pomoci 7. flotile.⁷¹

Viceadmirál Kurita velel Střednímu svazu složenému z pěti bitevních lodí, deseti těžkých, dvou lehkých křižníků a patnácti torpédoborců. Hlavní silou svazu byly bitevní lodě *Musaši* a *Jamato*. Jižní svaz se skládal ze dvou uskupení. Větším bylo viceadmirála Šódži Nišimura, tvořené dvěma bitevními loděmi, těžkým křižníkem a čtyřmi torpédoborci. Menšímu velel viceadmirál Kojohide Šima, který měl k dispozici dva těžké křižníky, jeden lehký a sedm torpédoborců. Severní svaz viceadmirála Ózawy byl tvořen velkou letadlovou lodí, třemi lehkými, dvěma bitevními loděmi, které byly na zádi přestavěny na letadlové, třemi lehkými křižníky a osmi torpédoborci.

3. flotila byla tvořena devíti velkými letadlovými loděmi, osmi lehkými, šesti bitevními loděmi, čtyřmi těžkými křižníky, devíti lehkými a padesáti sedmi torpédoborci. Kinkaid měl v 7. flotile osmnáct eskortních letadlových lodí, šest starých bitevních lodí (pět z nich bylo potopeno v Pearl Harboru, vyzvednuto a opraveno), tři těžké křižníky, pět lehkých, třicet osm torpédoborců, čtrnáct eskortních torpédoborců a čtyřicet pět rychlých člunů PT.⁷²

Střední a Jižní svaz měly ráno 25. října doplout do Leytského zálivu a porazit slabší 7. flotilu. Střední svaz měl proplout průlivem San Bernardino a Jižní průlivem Surigao. Severní svaz byl návnadou pro 3. flotilu a Halseyho, který byl známý svojí touhou zničit nepřátelské letadlové lodě. Operační svaz 38 měl být vylákan k mysu Engaño na severu Luzonu, aby byly moderní bitevní lodě 3. flotily mimo dosah. První úspěch, stejně jako ve Filipínském moři, zaznamenaly americké ponorky *Darter* a *Dace*, které 23. října těžce poškodily křižník *Takao* a potopily křižníky *Maja* a *Atago*, který byl vlajkovou lodí *Kurity*. Admirál si za novou vlajkovou loď vybral *Jamato*.⁷³

24. října se Střední svaz dostal do doletu letounů z 3. flotily, ale dříve, než byl zahájen letecký útok, tak z Luzonu přilétli japonští piloti a jednomu za kniplem bombardéru D4Y *Judy* se povedlo v 9:38 zasáhnout lehkou letadlovou loď *Princetone*,

letadlových lodí měla značení Operační svaz 38. Když velitelem flotily byl admirál Spruance, tak flotila přešla na označení 5. flotila a letadlové lodě byly v Operačním svazu 58.

⁷¹ HUBÁČEK, *Boj o Filipíny*, Praha 2005, s 147–148.

⁷² DULL, s 335–337.

⁷³ HOYT, Edwin, P., *MacArthurovo námořnictvo*, Praha 2004, s 110.

kteřá se v 17:50 potopila. Zatímco se torpédoborce snažily letadlovou loď zachránit, tak z ostatních letadlových lodí startovala jedna vlna za druhou k útokům na Střední svaz. Hlavním cílem náletů se stala Musaši, která byla poprvé zasažena v 10:27 bombou a torpédem. Celkem byla poškozena devatenácti torpédy a sedmnácti bombami. V 16:21 kapitán lodi, kontradmirál Tošihira Inoguči vydal rozkaz najet na břeh, ale stroje již nepracovaly. V 19:30 Inoguči nařídil opustit loď a o pět minut později se Musaši převrátila a potopila. Bitevní lodě Jamato a Nagato byly zasaženy dvěma bombami a Haruna byla poškozena pěti blízkými výbuchy, ale ani jedna z nich neztratila nic z rychlosti či palebné síly. Těžký křižník Myoko byl zasažen torpédem a ztratil dvě hřídele a vrátil se na Borneo. I přes ztrátu Musaši a čtyř křižníků byl Střední svaz stále mocným hladinovým uskupením.⁷⁴

Kurita žádal letecké krytí svého svazu, ale velitel pozemních základen viceadmirál Šigeru Fukudome nereagoval a vyslal letouny proti Operačnímu svazu 38 a výsledkem bylo potopení jedné lehké letadlové lodi. Bez leteckého krytí a pod útoky nepřátel se Kurita krátce před čtvrtou hodinou odpoledne rozhodl k obratu o sto osmdesát stupňů a ustoupit. To narušilo časový plán operace Šó-1, kdy měly Střední svaz a Jižní svaz doplout k místu vylovení současně. Kurita neměl ani informace od Severního či Jižního svazu a mohl se domnívat, že jejich mlčenlivost znamená, že byly zničeny. Ovšem Kurita byl rozhodnut splnit svůj úkol a tak v 17:15 znovu obrátil flotilu a zamířil k průlivu San Bernardino.⁷⁵

Zatímco Střední svaz proplouval Sanbernardinským průlivem, tak byly svazy admirálů Šimy a Nišimury zničeny v průlivu Surigao uskupením pod velením viceadmirála kontradmirála Jesseho B. Oldendorfa, který přichystal na nepřítele past v nejužší části průlivu. Nejprve měly rychlé čluny PT a torpédoborce ohlásit pozici nepřítele a poté ho napadnout torpédy. Pokud by některé lodě propluly, tak měly být zničeny palbou bitevních lodí a křižníků. Oldendorf zamýšlel položit Nišimurovi a Šimovi příčku na T, což je manévr, kdy jeho lodě mohly pálit plnou boční salvou, zatímco nepřátelské jen předními děly. Z této pasti unikl těžce poškozený křižník Mogami a torpédoborec Šigure.⁷⁶

⁷⁴ MORISON, Samuel, Edwin, *Leyte June 1944–January 1945*, Annapolis 2001, s 183–187.

⁷⁵ HOYT, s 113–123.

⁷⁶ HUBÁČEK, *Boj o Filipíny*, s 201–227.

Šima, kterému bylo divné, že neslyší rádiovou komunikaci Nišimurovo loď se v 4:25, když se potápělo Jamaširo, rozhodl ustoupit a vyčkat, až bude mít více informací. Pět minut na to potkal těžce poškozený Mogami, který se srazil s křižníkem Nači. Šigure se přidal k Šimově svazu a sdělil viceadmirálovi zprávu o zničení Nišimurova svazu. Šima se rozhodl, že nepoluje vstříc smrti a dal se na ústup. Oldendorf nechtěl nechat nepřítele uniknout a vyslal torpédoborce, aby ho pronásledovaly ve spolupráci s letouny. Výsledkem honu bylo potopení Mogami, torpédoborce Asagumo a lehkého křižníku Abukama ze Šimova svazu.⁷⁷ Kinkaid se po zničení Jižního svazu zeptal Halseyho, jestli jeho bitevní lodě, ze kterých měl vytvořit Operační svaz 34, hlídají průliv San Bernardino. Když dorazila negativní odpověď, tak Střední svaz začal svůj útok na eskortní letadlové lodě.⁷⁸

Rozhodnutí nehlídat průliv San Bernardino provedl Halsey na základě hlášení pilotů, kteří hlásili, že nepřítel ztratil většinu lodí a ostatní jsou těžce poškozeny. Tato hlášení byla nadhodnocená a podle nich měli Američané způsobit nepříteli třikrát větší škody, než jaké doopravdy byly. Navíc Halsey měl zprávu o tom, že nepřítel ustupuje. Když dorazila zpráva o letadlových lodích na severu, které mohly být plné letadel. Halsey zvážil tři možnosti. Odmítl čekat na útok Severního svazu poblíž průlivu San Bernardino. Nechtěl zanechat u průlivu Operační svaz 34 složený ze šesti bitevních lodí, křižníků a torpédoborců, zatímco s letadlovými loděmi, které budou mít menší krytí, popluje na sever utkat se s nepřitelem, protože se obával společného útoku letounů z Luzonu a letadlových lodí na jeden ze svazů. Rozhodl se zachovat integritu loďstva a s celou 3. flotilou vyplul na sever, protože údajně silně poškozený Střední svaz mohl maximálně provést útok ve stylu udeř a uteč, navíc na jihu byly ještě Oldendorfovy bitevní lodě. Od 8:22 do 10:00 Kinkaid několikrát volal o pomoc a vyslání Operačního svazu 34 pod velením Leea. Když v 9:22 dostal od Kinkaida informaci, že Oldendorf nemá dost munice, tak se Halsey rozčílil, proč mu Kinkaid tuto důležitou zprávu neposlal dříve a vyslal mu na pomoc pět letadlových lodí. Komunikaci mezi admirály sledoval na Havaji velitel tichomořského loďstva Nimitz, který nevěděl, kde je Operační svaz 34 a proto poslal Halseymu otázku „*Kde je Operační svaz 34?*“⁷⁹,

⁷⁷ MORISON, s 230–241.

⁷⁸ HUBÁČEK, *Boj o Filipíny*, s 226.

⁷⁹ HUBÁČEK, s 287.

kteřá dorazila současne s Kinkaidovo zprávou „*Kde je Lee–Pošlete Leea*“⁸⁰. Halsey byl zaražen, že Kinkaidova zpráva nebyla šifrována, ale větší šok dostal, když si přečetl dotaz od Nimitze. „*Krocan běží k vodě. Od vrchního velitele Tichomořského loďstva veliteli 3. loďstva: celý svět se diví, kde je, opakuj, Operační svaz 34?*“⁸¹ Halsey dostal depeši ve znění: Kde je, opakuj, kde je Operační svaz 34, celý svět se diví. Zakončení, celý svět se diví, přidal radista v Pearl Harboru, aby zmátl nepřítele, ale dokázal tím naštvat Halseyho, který se cítil, jakoby dostal facku a několik týdnů nevěřil, že by mu Nimitz poslal zprávu v takovém znění. Když o tom spolu mluvili, tak se Nimitz naštvál a dotyčného radistu vyhledal a dal mu najevo, co si o tom myslí.⁸²

Když se Kurita blížil k eskortním letadlovým loďm, tak Halsey plul na sever, aby napadl návnadu v podobě Ozawovo prázdných letadlových loď. První letouny z Operačního svazu 38 napadly nepřátelská plavidla v 8:30. Američané celkem vyslali šest vln, přičemž poslední dokončila útok krátce po sedmnácté hodině. Proti Japoncům bylo provedeno celkem pět set dvacet sedm vzletů, dvě stě jedna jich bylo provedeno stíhačkami. I přes kvalitnější výcvik letců ve Spojených státech byly potopeny pouze letadlové loď a jeden torpédoborec. Japonsko ovšem ztratilo poslední letadlovou loď, která napadla Pearl Harbor, Zuikaku a s ní Zuihó a Čitose. Lehká letadlová loď Čijoda byla těžce poškozena a o den později potopena křižníky kontradmirála Laurance T. DuBose spolu s torpédoborcem Hacuzuki. Přestavěné bitevní loď Ise a Hjuga byly lehce poškozeny a lehký křižník Tama ztrácel palivo, ale nepotopil se.⁸³ Potopení čtyř letadlových loď nepřítele u Midwaye znamenalo obrat ve válce, ale u mysu Engaño, kde měl Ozawa k ochraně vlastních loď jen patnáct stíhaček, které byly rychle sestřeleny, bylo potopení torpédoborce, tři letadlových loď a poškození další, vzhledem k počtu nasazených letounů slabým výsledkem.

Návnada tedy splnila svoji roli a odlákala 3. flotilu na sever a Kurita měl volnou cestu do Leytského zálivu, kde měl zničit invazní jednotky. Mezi Středním svazem a transportními silami byly eskortní letadlové loď 7. flotily pod velením kontradmirála Thomase L. Sprague. Šestnáct eskortních letadlových loď, devět torpédoborců a dvanáct eskortních torpédoborců rozdělených do skupin nazývaných Taffy. I když

⁸⁰ HALSEY, William F., BRYAN, Joseph III., Admiral Halsey's story, Whitefish 1947, s 175.

⁸¹ HUBÁČEK, s 287.

⁸² HALSEY, , BRYAN, s 171–176.

⁸³ MORISON, s 322–332.

eskortní letadlové lodě byly pomalé, tak pořád to byly letadlové lodě, které nesly čtyři sta čtyřicet čtyři letounů, které byly stejně nebezpečné, jako kdyby startovaly z velkých letadlových lodí. Taffy 1 byla na jihu u ostrova Mindanao pod velením Thomas Sprague. 90 kilometrů severovýchodně operovala Taffy 2, které velel kontradmirál Felix B. Stump. Kontradmirál Clifton A. F. Sprague byl velitelem Taffy 3, která se nacházela 90 kilometrů na sever od Taffy 2 u ostrova Samar a právě tuto skupinu jako první odhalila hlídka na Jamatu v 6:44. V 6:45 zjistili Američané přítomnost japonských bitevních lodí a to několika způsoby. Pilot z protiponorkové hlídky hlásil, že útočí na nepřátelské lodě, radar na Fanshaw Bay ukázal lodě v oblasti, kde žádné být neměly a jeden pilot na palubě Gambier Bay spatřil na severu siluety lodí, které mu připomínaly pagody. Když v 6:58 začaly dopadat kolem lodí z Taffy 3 granáty, které po sobě zanechávaly barevné skvrny. Každá z lodí Středního svazu měla svoji barvu, aby dělostřelci viděli, jak přesně střílí.⁸⁴

Clifton Sprague ihned vyslal nekódovanou žádost o pomoc a v 6:57 zamířil rychlostí 16 uzlů na východ do dešťové přeháňky, aby své lodě ukryl před nepřítelem. Vydal rozkaz ke vzletu všech svých letounů a požádal ostatní Taffy o jejich letouny. Taffy 1 byla daleko na jihu a pronásledovala přeživší lodě Nišimurova svazu, ale Taffy 2 ihned vyhověla. Jak letadlové lodě, tak torpédoorbce také začaly pokládat kouřovou clonu, aby ztížili japonským dělostřelcům míření.⁸⁵ Američané měli jednu výhodu. Kurita totiž nevěděl, jakému nepříteli čelí a se svým štábem si mysleli, že čelí 3. flotile tvořené velkými letadlovými loděmi, které jsou chráněny bitevními loděmi a křižníky. Také netušil, že Oldendorf a jeho šest bitevních lodí je daleko na jihu, poté co v noci zničil Nišimuru. Pro japonského admirála byla důležitá jedna věc a to, že čelí letadlovým lodím, které mu předešlého dne potopily bitevní loď Musaši.⁸⁶

Zatímco C. Sprague uspořádal své lodě do kruhové formace, tak Kurita vydal rozkaz, ať velitelé útočí na nepřítele dle vlastního uvážení, místo toho, aby drel lodě ve formaci, která se začala rozpadat. Když byly odstartovány všechny letouny, tak C. Sprague zamířil plnou parou na jih, jednak aby udržoval co největší vzdálenost od nepřítele a jednak, aby plul naproti Oldendorfovi a jeho bitevním lodím. Taffy 3 se na chvíli skryla před palbou v přeháňce, ale Střední svaz stále zkracoval vzdálenost a bylo

⁸⁴ HOYT, s 130–131.

⁸⁵ HUBÁČEK, *Boj o Filipíny*, s 233–234.

⁸⁶ Tamtéž, s 258–260.

otázkou času, kdy japonští dělostřelci poprvé zasáhnou nepřítele. Fregatní kapitán Ernest E. Evans si uvědomil, že je třeba zbavit letadlové loď pozornosti a vydal rozkaz, aby jeho torpédoborec Johnston vyrazil proti nepříтели. Dělostřelci na palubě Johnstonu dosáhli několika zásahů děly ráže 127 milimetrů a ve vzdálenosti 9 kilometrů od křižníku Kumano na něj vypálili torpéda. Dvě nebo tři křižník zasáhla. Kumano začal hořet a zpomalil. Evansův protiútok inspiroval velitele ostatních torpédoborců, které také vyrazily proti Střednímu svazu. Torpédoborec Hoel nejspíš úspěšně torpédoval křižník Haruga a posádka torpédoborec Heermann se domnívala, že torpédem zasáhla bitevní loď Haruna. Útoky torpédoborců a letadel obtěžovaly Japonce, kteří museli uhýbat vějířům torpéd a bombám. Jamato se dostalo mezi dva vějíře a musela deset minut plout z místa bitvy, než torpéda spotřebovala palivo. Japonští dělostřelci potopili torpédoborce Johnston a Hoel, eskortní torpédoborec Samuel B. Roberts a eskortní letadlovou loď Gambier Bay. Poškozeny byly tři eskortní letadlové, torpédoborec a eskortní torpédoborec.⁸⁷

Kurita ztratil těžké křižníky Čikuma a Čókai, další tři těžké křižníky a jeden torpédoborec byly poškozeny. V 9:11 Kurita vydal rozkaz k zformování a plout rychlostí 20 uzlů na sever. Kurita pod tlakem útoků letounů a torpédoborců se rozhodl stáhnout a tři hodiny na to vyplul k průlivu San Bernardino. Nekódované depeše Američanů a hlášení japonských námořníků, které z eskortních letadlových lodí udělaly velké letadlové loď a z torpédoborců bitevní loď přesvědčily Kuritu, že bojuje s 3. flotilou, které pluje na pomoc 7. flotila a radši opustil bojiště.⁸⁸ Torpédoborcům z Taffy 3 s podporou letadel z Taffy 2 a 3 se podařilo zastavit a obrátit na ústup Střední svaz, který byl veden Jamatem. To si podílelo na potopení Gambier bay a torpédoborců Johnston a Hoel. Bitva u ostrova Samar se stala jedinou, ve které Jamato použilo děla ráže 460 milimetrů proti nepřátelským lodím.⁸⁹

28. října Jamato přistálo u břehů Bruneje, kde doplnilo palivo a 15. listopadu se na stejném místě stalo vlajkovou lodí 2. flotily. O den později vyplulo do Kure, kde zakotvilo 23. listopadu. V Kure bylo opraveno a dvacet čtyři děl ráže 25 milimetrů bylo nahrazeno devíti stanovišti po třech dělech stejné ráže, celkem sto padesát dva hlavní s kalibrem 25 milimetrů. 28. listopadu vyplula nová letadlová loď Šinano, která

⁸⁷ HOYT, s 131–138.

⁸⁸ HUBÁČEK, *Boj o Filipíny*, s 254.

⁸⁹ SKULSKI, s 32.

původně měla být třetí bitevní loď třídy Jamato, z Jokosuky do Kure, kde měla být dokončena, ale druhý ji potopila americká ponorka Archerfish.⁹⁰ 1. ledna 1945 s bitevními loděmi Haruna a Nagato bylo Jamato přiděleno k 1. divizi bitevních lodí 2. flotily. 10. února je přeřazeno k 1. divizi letadlových lodí. 19. března je Jamato zasaženo ve Vnitřním moři bombou ze střemhlavého bombardéru Helldriver. Exploze způsobila pouze lehké poškození můstku. 29. března dostává příkaz vyplout na Okinawu a jsou naloženy zásoby. 2. dubna vyplouvá v doprovodu lehkého křižníku Jahagi a osmi torpédoborců na svoji poslední plavbu.⁹¹

3.5 Poslední plavba

2. flotila měla během operace Ten-Go zaútočit na americké předmostí na Okinawě, které měla zničit. Přeživší lodě měly najet na mělčinu, kde měly plnit roli dělostřeleckých baterií a pokud by byly zničeny, tak se jejich posádky měly přidat k jednotkám armády na Okinawě. Vyslání 2. flotily mělo dva důvody. Prvním mělo být upoutání pozornosti nepřátelské 5. flotily, které měla vyslat proti 2. flotile svoje letouny a v době, kdy bude střežena minimem stíhaček, tak měly zaútočit letouny kamikadze potopit či těžce poškodit většinu lodí. Druhým důvodem byla otázka cti. Pro Jamato by bylo potupné, kdyby válku přežilo a jeho jediná bitva by byla proti eskortním letadlovým lodím v Leytském zálivu, odkud ustoupilo bez dosažení významného úspěchu.⁹²

Posledním velitelem Jamata se stal kontradmirál Kosaku Ariga. Velitelem 2. flotily byl viceadmirál Senči Ito. 6. dubna v 16:00 byl vydán rozkaz zvednout kotvy a lodě vypluly ve formaci lehký křižník Jahagi následovaný trojicí torpédoborců, za nimi plula bitevní loď Jamato, krytá ze stran dvěma torpédoborci a za Jamtem byly další tři torpédoborce. Flotila zamířila do průlivu Bungo mezi Kjúšú a Šikoku, kde byla zpozorována dvěma bombardéry B-29, které svrhly na lodě několik bomb, ale nezaznamenaly jediný zásah.⁹³

Ariga na Jamatu nechal vyvěsit vlajku Z, která měla být inspirací pro posádky všech lodí a také byla odkazem na slavné vítězství admirála Heihačira Tóga u Cušimy roku 1905 nad ruskou 2. tichomořskou eskadrou. Američané díky bombardérům věděli, že 2. flotila vyplula k Okinawě a velitel 5. flotily Spruance signalizoval Mitscherovi,

⁹⁰ Tamtéž, s 33.

⁹¹ Imperial Japanese Navy Page, [cit. 2020-10-4], dostupné z: www.combinedfleet.com/yamato.htm

⁹² HARA Tameiči, *Nepotopitelný kapitán*, Neratovice 2013, s 223-228.

⁹³ Tamtéž, s 231.

aby se postaral o zničení nepřátelských lodí.⁹⁴ Pro případ, že by Jamato nebylo potopeno letouny z letadlových lodí, měl velitel Ostřelovacího a krycího svazu 5. flotily (Operační skupina 54) kontraadmirál Morton L. Deyo dostat od Spruanceho rozkaz, že japonské uskupení je pro něj vhodným soupeřem. Deyo se rozhodl nasadit šest bitevních lodí, sedm křižníků a dvacet jedna torpédoborců.⁹⁵

7. května v 7:00 Jamato s doprovodem změnilo kurz na 210 stupňů, aby zmátlo nepřítele, že pluje do Saseba. Doprovodné lodě vytvořily kolem bitevní lodi kruh. Po zformování začala 2. flotila v rychlosti 24 uzlů kličkovat, aby ztížila ponorkám případný útok. Krátce před osmou hodinou přiletly americké letouny, které podávaly informace o pohybu japonských lodí. V 9:00 torpédoborec Asašimo signalizoval poruchu turbíny. Posádka se ji pokusila opravit, ale Asašimo opustil své místo a v 10:00 zmizel z dohledu a svaz nikdy nedohnal. Po poledni byl napaden bombardéry a potopen. Vysílačky na palubách lodí zachytávaly hlášení průzkumných letounů o směru a rychlosti nepřítele. V 11:30 přiletěl americký hydroplán, který převzal úkol o předávání informací. Z Jamata přišel rozkaz zvýšit rozestupy mezi loděmi na 5 kilometrů a v 12:20 zachytil radar nepřátelské letouny ve vzdálenosti 30 kilometrů a azimutu 35 stupňů na levobok. Celá flotila zrychlila na téměř 30 uzlů a připravila protiletadlová děla.⁹⁶

První útočná vlna byla zpozorována v 12:32 a Ariga nařídil zahájit protiletadlovou palbu, během které děla ráže 460 milimetrů střílely speciální protiletadlové granáty San Šiki. V 12:41 bylo Jamato zasaženo dvěma bombami a dvě minuty na to pět bombardérů vypustilo na Jamato ze vzdálenosti 7000 metrů torpéda. I přes snahu se jim vyhnout bylo Jamato v 12:45 jedním zasaženo.⁹⁷ Lehký křižník Jahagi byl zasažen torpédem, které zničilo strojovnu a v 12:47 už Jahagi ztratil veškerou rychlost. První útok lehce poškodil Jamato a vyřadil z boje Jahagi a torpédoborec Hamakaze.⁹⁸ Útok bombami provedly stíhačky F6F Hellcat, které nesly místo obvyklých přidavných nádrží čtvrttunové pumy a torpédové bombardéry TBF Avenger. Jedna z bomb zničila radarovou místnost. Druhá zničila jednu ze dvou věží s děly ráže 155 milimetrů, poblíž umístěné 127 milimetrové dělo a okolní stanoviště 25 milimetrových kanónů⁹⁹

⁹⁴ MORRIS, s 63–64.

⁹⁵ HUBÁČEK, *Válka končí v Pacifiku II.: Dobývání Okinawy*, Praha 2003, s 141.

⁹⁶ HARA, s 235–236.

⁹⁷ MORRIS, s 104.

⁹⁸ MORRISON, *Victory in the Pacific 1945*, Annapolis 2001, s 205.

⁹⁹ EVANS, s 485.

Posádky lodí měly sotva pět minut klidu, než přiletěla druhá vlna. Jamato bylo třikrát zasaženo torpédy na levoboku a jednou na pravoboku. Střemhlavé bombardéry úspěšně svrhly několik bomb, ale jen jedna průbojná o hmotnosti jedné tuny způsobila větší poškození při zásahu nástavby. Jamato se začalo naklánět na levobok, kam vnikala voda skrz otvory, které vznikly po nárazu a explozi torpéd. Náklon dosáhl 16°, ale zaplavením prostor na pravoboku byl náklon snížen na 5°, ale rychlost lodi klesla z 24 na 18 uzlů.¹⁰⁰

Pětici pilotů torpédových bombardérů z třetí vlny se mezi 13:37 a 13:44 podařilo docílit dalších zásahů na levobok. Ariga vydal rozkaz zatopit další místnosti na pravoboku, aby byl vyrovnán zvětšující se náklon. To se podařilo, ovšem za cenu zpomalení na 12 uzlů. Zatopeny byly i kotelny, kde zahynulo několik stovek mužů, kteří byli na svých pozicích a neměli možnost se zachránit. Torpédoborce Isokaze, Asušimo a Kasumi byly poškozeny a zaostávaly za bitevní lodí. Muži na protiletadlových stanovištích se snažili zničit nepřátelské piloty, avšak nebyli schopni trefit, natož sestřelit jediný letoun.¹⁰¹

Čtvrtá vlna zasáhla Jamato šesti torpédy na levoboku¹⁰² a minimálně deseti pumami. Jamato zpomalilo na 10 uzlů a náklon dosáhl 22°.¹⁰³ Ve 14:00 pátá vlna zahájila na Jamato, které bylo paralyzováno, útok. V 14:02 bylo zasaženo třemi bombami, v 14:07 torpédem a další dvě následovala v 14:12 a 14:17.¹⁰⁴ Kotle nepracovaly, přívod elektriky byl přerušen a jen málo protiletadlových stanovišť ještě fungovalo.¹⁰⁵ Věže děl ráže 155 a 127 milimetrů byly buď zničeny bombami či ochromeny výpadkem elektriky, zatímco posádky protiletadlových kanónů ráže 25 milimetrů byly zabity palbou z palubních kulometů nejen stíhaček, ale i bombardérů, které již své nálože svrhly a následně loď ostřelovaly. Letouny záměrně útočily na levobok, který byl cílem většiny torpéd vypuštěných na Jamato, aby nabíralo vodu na jedné straně a převrátilo se. A to se Američanům povedlo, protože způsobený náklon byl tak velký, že jej nebylo možné vyrovnat. Po zásazích bombami ve 14:02 se ozvala

¹⁰⁰ SKULSKI, s 35.

¹⁰¹ MORISON, s 206.

¹⁰² SCHULTZ, L., R., *Comint and the Sinking of the Battleship Yamato*, [cit. 2020–5–19], dostupné z: https://www.nsa.gov/Portals/70/documents/news-features/declassified-documents/cryptologic-spectrum/comint_and_the_sinking.pdf.

¹⁰³ MORISON, s 207.

¹⁰⁴ MORRIS, s 107.

¹⁰⁵ MORISON, s 207.

exploze, která přerušila spojení s můstkem, zablokovala kormidlo v krajní levé poloze a náklon lodi se zvýšil na 35°. ¹⁰⁶

Velitel 2. flotily, viceadmirál Ito, pochopil situaci a odešel do své kajuty, aby se potopil s lodí. Jeho poslední rozkaz nařizoval ostatním, aby se zachránili a opustili loď. Důstojníci přišli za Arigou, který nakonec v 14:02 souhlasil, aby přežil někdo, kdy by mohl vyprávět jejich příběh. Okamžitě byli vysláni muži, aby rozšířili příkaz k opuštění lodi, ale často se daleko nedostali z důvodu uzavřených vodotěsných přepážek a tak zhruba tisíc mužů zůstalo v lodi uvězněno. Jiní odmítli loď opustit, aby neztratili svoji čest, protože by opustili svoje stanoviště a utekli z bitvy. Ariga se stejně jako Ito rozhodl sdílet osud s lodí a přivázal se k lodnímu kompasu. Trval pouze na jedné věci a to záchraně portrétu císaře. Pobočník dělostřeleckého důstojníka, poručík Hattori, odešel do důstojnické jídelny, kde portrét visel a zamknul se s ním, aby císařův obraz nepadl do rukou nepříteli. ¹⁰⁷

Lehký torpédoborec Jahagi se potopil v 14:05 poté, co byl cílem pro dvanáct pum a sedm torpéd. Lehký křižník se držel na hladině téměř stejně dlouho jako Jamato, ovšem zatímco bitevní loď i přes poškození stále plula a bojovala, byl křižník ochromen již prvním torpédem. Jamato bylo cílem dvouhodinového náletu, při kterém američtí piloti na loď svrhli devatenáct bomb a vypustili třicet pět torpéd, které Jamato zasáhly. Ve 14:23 se Jamato potopilo, poté co obří exploze muničních skladů rozpúlila loď a z exploze vznikl 6000 metrů vysoký hřib kouře, který se podobal hřibům vytvořenými atomovými zbraněmi. ¹⁰⁸ Na palubě lodi zahynulo při operaci Ten-Go 2496 mužů a pouze 269 členů posádky přežilo. Při poslední bojové misi 2. flotily byly s Jamatem a Jahagi potopeny čtyři torpédoborce. ¹⁰⁹ Osádky protiletadlových stanovišť dosáhly pouze pěti sestřelů a dalších dvacet letounů poškodily ¹¹⁰. Mitscherův Operační svaz 58 vyslal proti 2. flotile 180 stíhaček, 75 střemhlavých bombardérů a 131 torpédových bombardérů. Kromě pěti letounů, které sestřelilo Jamato, byla ztracena další pětice, přičemž čtyři byly nejspíš sestřeleny protiletadlovou palbou, zatímco pátý stroj, TBF Avenger byl zničen vlastní bombou, kterou svrhl na Jamato z příliš malé výšky a

¹⁰⁶ HUBÁČEK, *Válka končí v Pacifiku II.: Dobývání Okinawy*, s 145–146.

¹⁰⁷ SPURR, Russel, *A Glorious Way to Die: The Kamikaze Mission of the Battleship Yamato, April 1945*, New York 1981, s 289–290.

¹⁰⁸ SKULSKI, s 35–43.

¹⁰⁹ SCHULTZ, L., R., *Comint and the Sinking of the Battleship Yamato*, [cit. 2020–5–13], dostupné z: https://www.nsa.gov/Portals/70/documents/news-features/declassified-documents/cryptologic-spectrum/comint_and_the_sinking.pdf.

¹¹⁰ MORISON, s 107.

výbuch letoun zapálil a posádka musela stroj opustit. Zahynuli čtyři piloti a osm střelců či bombometčků a to díky dobře organizovaným záchranným pracím.¹¹¹

Bez poškození se do Japonska vrátil pouze torpédoborec Hacušimo, zbylé tři torpédoborce se vrátily poškozené. 8. dubna byla 2. flotile předána pochvala za sebeobětování se, díky kterému dosáhly letouny kamikadze velkého válečného úspěchu. To bylo velmi nadsazené prohlášení, protože sto pilotů dosáhlo akorát poškození letadlové lodě Hancock, bitevní lodě Maryland a torpédoborce Bennet. Po potopení více než poloviny 2. flotily 7. dubna přišlo císařské námořnictvo o akceschopnost.¹¹²

Vrchní velitel Spojeného loďstva, admirál Soemu Tojoda okomentoval operaci Ten-Go takto: *„Věděl jsem velmi dobře, jaký bude osud lodi bez leteckého krytí a že pravděpodobnost úspěchu je velmi malá. Přes to všechno jsme museli takové riziko podstoupit. Měl jsem za to, že byla-li byt slabá šance na úspěch, museli jsme učinit vše, co mohlo pomoci našim vojskům na Okinawě. Bez ohledu na to, jak je tento názor odsuzován, já nebudu uvádět nic na svoje ospravedlnění kromě toho, že v tu dobu jsem tak jednat musel.“*¹¹³

Vrak bitevní lodě Jamato leží v hloubce 350 metrů na souřadnicích 30°22' severní šířky a 128°4' východní délky v Jihočínském moři.¹¹⁴

¹¹¹ HUBÁČEK, Miloš, *Válka končí v Pacifiku II.: Dobývání Okinawy*, s 148.

¹¹² HARA, s 248–249.

¹¹³ HUBÁČEK, Miloš, *Válka končí v Pacifiku II.: Dobývání Okinawy*, s 149.

¹¹⁴ SKULSKI, s 36.

4. Život na palubě

Jamato se mezi bitvami u atolu Midway a v Leytském zálivu nezúčastnilo žádného bojového střetu a většinu z dvou let a dvou měsíců strávilo v atolu Truk či u břehů Japonská. Zatímco jiné lodě se účastnily bojů s Američany, tak kotvilo v dostatečné vzdálenosti od oblasti bojů. V námořnictvu si Jamato získalo označení: Hotel pro zahálčivé a neschopné admirály.¹¹⁵

Označení hotel si Jamato vysloužilo ještě z jednoho důvodu. Hotel Jamato si loď vysloužila za kvalitu prostor pro posádku, která byla nejvyšší ze všech lodí Císařského námořnictva. Jamato bylo první japonskou lodí, která měla nainstalovanou klimatizaci, ovšem ta nebyla ve všech kajutách. Prostory pro členy mužstva ovšem byly o poznání méně pohodlné oproti podmínkám, které panovaly na spojeneckých lodích.¹¹⁶

V prvním podpalubí se nacházely dvě admirálské kajuty, 49 kabin pro důstojníky, umývárna, kuchyně, jídelna a prádelna. Ubikace poddůstojníků se nacházely v druhém patře spolu s nemocnicí. Kadeti a námořníci byli ubytováni ve velkých místnostech, které se nacházely v prvním až čtvrtém podpalubí.¹¹⁷

Představu, jak asi vypadal život na palubě pro kadety a námořníky si můžeme udělat z popisu dvou výcviku, který ve svých knihách popsali Saburo Sakai, nejúspěšnější stíhací pilot, který přežil válku a již zmíněný Tameiči Hara, který byl jediným kapitánem torpédoborce, který přežil celou válku. V knize *Zera nad Pacifikem* od Sakaie se můžeme dozvědět, že za jakýkoliv prohřešek, byli kadeti při výcviku bití či jinak fyzicky trestáni. Výcvik námořníka byl vyplněn výcvikem, studiem a také bitím či mlácením holí. Když byl Sakai převelen na bitevní loď Kirišima, tak se zacházení nadřízených ještě zhoršilo.¹¹⁸ Hara zase v *Nepotopitelném kapitánovi* popisuje, jak i na elitní námořní akademii Etadžima stačilo nezasalutovat studentovi vyššího ročníku či mít špatně zapnutou uniformu a student, který takto překročil pravidla, tak dostal několik úderů pěstí do obličeje. Pokud měl být někdo disciplinárně potrestán, tak všichni jeho spolužáci z jeho čtyř mu museli dát políček.¹¹⁹ Bití od poddůstojníků vyvolalo v Harovi takový odpor, že na svých lodích nikdy nevynucoval kázeň fyzickými tresty. Když 21. května 1942 zjistil, že jeho nový dělostřelecký důstojník

¹¹⁵ HARA, s 227.

¹¹⁶ EVANS, s 378.

¹¹⁷ SKULSKI, s 72–79.

¹¹⁸ SAKAI, Saburo, *Zera nad Pacifikem*, Praha 2007, s 19–20.

¹¹⁹ HARA, s 17–19.

mlátí námořníka, který ho nepozdravil. Hara si poté důstojníkovi vysvětlil, že neschvaluje fyzické tresty a zavolal si velitele zbylých tří sektorů a zakázal používání fyzických trestů.¹²⁰ Podobně je to vyobrazeno ve válečném filmu *Jamato–Lod' smrti*. Je to sice filmové zpracování knihy *Otoko-tachi no Yamato* od Jun Henmi, takže nemůže být brán jako relativní zdroj, ovšem se shoduje se zněmenými knihami od Sakaie a Hary v otázce vynucování poslušnosti a trestání za přestupky, takže se dá soudit, že ve většině Císařského námořnictva byly fyzické tresty běžné a na Jamatu tomu nejspíš nebylo jinak.

Co se podávalo na palubě Jamata, nezmiňuje žádný ze zdrojů, ovšem Hara i Sakai opět ve svých knihách zmiňují, co tvořilo jejich jídelníček. Hara uvádí, že roku 1918 základ stravy na křižníku *Jagumo* tvořil ječmen, rýže a ryba či maso z konzervy.¹²¹ Dle Sakaie měli stíhací piloti na předsunutém letišti na Lae k snídani rýži, polévku ze sójové pasty, zeleniny a maso nebo rybu z konzervy a to samé bylo k obědu a večeři. Pokud se muselo šetřit, tak byla rýže smíchaná s ječmenem.¹²² Díky těmto informacím se dá soudit, že mužstvo na palubě Jamata jedlo hlavně rýži a konzervované maso či ryby.

¹²⁰ HARA, s 83–84.

¹²¹ TAMTÉŽ, s 20.

¹²² SAKAI, s 73.

5. Symbol císařského námořnictva

Není pochyb, že Jamato se stalo symbolem Císařského námořnictva stejně, jako se stal Bismarck symbolem Kriegsmarine.

Z toho důvodu bylo nepřijatelné, aby Jamato přežilo válku, aniž by vybojovalo velký námořní úspěch proti nepříteli či bylo potopeno v bitvě. Pro generální štáb námořnictva byla třída Jamato ukázkou námořní síly Japonska.¹²³ Symbolika byla i ve jménech obou bitevních lodí. Jamato je starobylá provincie a místo, kde se císařská rodina dostala k moci. Musaši byla další starobylá provincie, ve které se nacházelo město Edo, dnešní Tokio. Letadlová loď Šinano, která původně měla být třetí bitevní loď třídy Jamato, dostala jméno podle stejnojmenné řeky. Tato jména mají pro Japonce stejný historicko–mytologický význam jako Albion pro Brity.¹²⁴

Když admirál Micumaso Jonai ohlásil císaři Hirohitovi ohlásil zprávu o neúspěchu operace Ten–Go. Na císařovu otázku, jak na tom flotila odpověděl stručně: „Flotila již není vaše veličenstvo. Flotila přestala existovat.“¹²⁵ Příslušníci námořnictva, kteří se ohlédli zpět za vznikem a zničením lodí, začali věřit, že: „*Tři největší pošetilosti světa byly Velká čínská zeď, pyramidy v Gíze a bitevní loď Jamato*“.¹²⁶

V Japonsku je několik pamětních míst, připomínajících bitevní loď. V roce 1968 byla na mysu Inutabu vztyčena věž věnovaná mužům, kteří padli na palubách 2. flotily během plavby na Okinawu.¹²⁷ O rok později bylo v Kure zbudováno pamětní místo vedle doku, kde bylo Jamato postaveno. Památník je ve tvaru lodního můstku a byl věnován nejen námořníkům, kteří sloužili na palubě, ale také konstruktérům a dělníkům, kteří stáli za vznikem lodí.¹²⁸ V Jokosuce se nachází park Mikasa, který je věnován vlajkové lodi admirála Heihačira Tóda, Mikase, která je tam zakotvena a je plavoucím muzeem. V parku se nachází pomník bitevní lodí Jamato, jehož hlavním prvkem je dělostřelecký granát ráže 460 milimetrů,¹²⁹ Město Makurazaki padesát let po

¹²³ HARA, s227.

¹²⁴ EVANS, s 378.

¹²⁵ SPURR, s 314.

¹²⁶ EVANS, s 382.

¹²⁷ Kamikaze Images, [cit. 2020–5–18], dostupné z [kamikazeimages.net/monuments/yamato/index.htm](https://www.kamikazeimages.net/monuments/yamato/index.htm)

¹²⁸ TAMTĚŽ, [cit. 2020–5–18], dostupné z [kamikazeimages.net/monuments/kure-yamato/index.htm](https://www.kamikazeimages.net/monuments/kure-yamato/index.htm)

¹²⁹ Traces of War, [cit. 2020–5–18], dostupné z <https://www.tracesofwar.com/sights/89682/Mikasa-Park.htm>

operaci Ten–Go odhalilo pomník věnovaný lodím Jamato, Jahagi, Isokaze, Hamakaze, Asašimo a Kasumi, které byly během operace potopeny.¹³⁰

Jamato si získalo i pevné místo v kultuře poválečného Japonska. Roku 2005 bylo v Kure otevřeno muzeum věnované této lodi, kde si návštěvníci mohou prohlédnout repliku lodi v měřítku 1:10, repliku můstku v měřítku 1:1, stíhačku Zero či říditelné torpédo Kaiten.¹³¹ Po bitevní lodi byla pojmenována vesmírná bitevní loď Jamato v anime seriálu *Space battleship Yamato*.¹³² Roku 2005 byl natočen zmíněný film *Jamato–Loď smrti*.¹³³ V počítačové hře *World of Warships* se hráč může stát velitelem Jamata, které zakončuje linii japonských bitevních lodí.¹³⁴

¹³⁰ Kamikaze Images, [cit. 2020–5–18], dostupné z kamikazeimages.net/monuments/makurazaki/index.htm

¹³¹ Yamato Museum, [cit. 2020–5–18], dostupné z <https://yamato-museum.com/en>

¹³² Yamato Fandom, [cit. 2020–5–18], dostupné z yamato.fandom.com/wiki/Space_Battleship_Yamato

¹³³ CSFD, [cit. 2020–5–18], dostupné z <https://www.csfd.cz/film/206587-yamato-lod-smrti/prehled/>

¹³⁴ World of Warships, [cit. 2020–5–18], dostupné z <https://worldofwarships.eu/cs/news/game-updates/yamato-in-wows/>

6. Závěr

Bitevní loď Jamato byla bezesporu silnou bitevní lodí, která měla nad jakoukoliv jinou bitevní lodí převahu díky svým dělům ráže 460 milimetrů, které měly dostřel 42 kilometrů, takže Jamato mohl zůstat mimo dostřel nepřátelských děl a zároveň ostřelovat nepřítele. Druhá světová válka ovšem znamenala konec nadvlády bitevních lodí a nástup letadlových lodí. Nejen Jamato bylo potopeno letouny startujícími z letadlových lodí. Stejně dopadla i sesterská loď Musaši či na začátku války byly potopeny britské lodě Prince of Wales a Repulse, které potopili japonští piloti. I Bismarck byl potopen, protože byl poškozen torpédou, které na něj vypustily letouny z letadlové lodi Swordfish a poté zničen bitevními loděmi.

V roce 1937, kdy začala stavba Jamata, byla myšlenka, vlastnit nejsilnější třídu bitevních lodí na světě, racionální. Málo kdo tušil, že letadlové lodě přestanou být podpůrnými plavidly a stanou se hlavní bojovou silou. Jamato většinu války strávilo daleko od místa bojů. V bitvě u atolu Midway bylo Jamamotovo vlajkovou lodí a plnilo funkci velitelského stanoviště. Jediným úspěchem byl podíl na potopení eskortní letadlové lodě a dvou torpédoborců u ostrova Samar. Výkony této bitevní lodi zůstaly daleko za očekáváním japonských admirálů. Ovšem nebyla to vina lodi, protože to byl důsledek vývoje vedení námořní války.

Je otázkou, jak vypadal střet 2. flotily s Operační skupinou 54, kdyby nedošlo na letecký útok a Jamato by se dostalo k Okinawě stejně nepozorovaně, jako se Střední svaz dostal k Taffy 3 u ostrova Samar. Střet by nejspíš skončil potopením Jamata, protože se nedá očekávat, že by Operační skupina 54 bojovala bez letecké podpory z letadlových lodí Operační skupiny 58. Je možné se domnívat, že by Jamato nejspíš poškodilo několik nepřátelských lodí a možná i jednu či dvě potopilo. Dělostřelci by však neměli možnost v klidu zamířit, protože by Jamato muselo uhýbat torpédům a bombám jako u Samaru, ovšem u Okinawy by byla situace pro Jamato ještě horší, protože místo 127 milimetrových granátů z torpédoborců byl bylo ostřelováno děly ráže 406 z amerických bitevních lodí.

Pokud by rozvoj letectví a letadlových lodí byl mezi světovými válkami o poznání pomalejší a letadlové lodě nepřevzali roli hlavních bojových lodí, tak třída Jamato mohla být velmi silná, že by na zničení všech pěti lodí bylo třeba spojených sil

britského královského námořnictva a námořnictva Spojených států amerických. To se ovšem nestalo a obě lodě, Jamato i Musashi, byly potopeny letouny vyzbrojených torpédy. Třída Jamato neměla silnou protitorpédovou ochranu, protože se nečekalo, že by se nepřátelské torpédoborce dostaly tak blízko, aby torpédy ohrozily Jamato či Musashi. Při absenci leteckého krytí nebyly obě bitevní lodě snadnou kořistí ovšem ani nepotopitelné, jak se tvrdilo.

Válečnou službu Jamata nelze hodnotit jinak než neúspěch a kdyby místo Jamata byly suroviny použity na výstavbu letadlových lodí, tak by byly mnohem lépe využity. Ale jak již bylo napsáno, málo kdo tušil nadvládu letadlových lodí, takže není na místě kritizovat vrchní velitelství císařského námořnictva za plány na stavbu třídy Jamato. Pro tyto kritiky by se dalo použít jedno přísloví, upravené ve stylu: Po válce je každý admirál.

7. Zdroje

7.1 Literatura

- DICKSON, David W., *Fighting flat-tops the Shokaku*, In *Warships International*, Annapolis 1997, 19 (1).
- DULL, Paul S., *A Battle History of the Imperial Japanese Navy (1941–1945)*, Annapolis 2007.
- EVANS, David C. PEATTIE, Mark R. *Kaigun: strategy, tactics, and technology in the Imperial Japanese Navy, 1887–1941*. Annapolis 1997.
- HALSEY, William F., BRYAN, Joseph III., *Admiral Halsey's story*, Whitefish 1947.
- HARA Tameiči, *Nepotopitelný kapitán*, Neratovice 2013.
- HOYT, Edwin P., *Japonsko ve válce: velký pacifický konflikt*, Ostrava 2000.
- HOYT, *MacArthurovo námořnictvo*, Praha 2004
- HUBÁČEK, Miloš, *Boj o Filipíny*, Praha 2005,
- HUBÁČEK, Miloš, *Pacifik v plamenech*, Praha 1990.
- HUBÁČEK, *Válka končí v Pacifiku II.: Dobývání Okinawy*, Praha 2003.
- KODET, Roman, *Midway 1942: zlom ve vývoji války v Pacifiku*. In: *Historický obzor*, Plzeň 2008.
- MORISON, Samuel, Edwin, *Leyte June 1944–January 1945*, Annapolis 2001.
- MORRISON, *Victory in the Pacific 1945*, Annapolis 2001.
- MORRIS, Jan, *Battleship Yamato of war, beauty and irony*, New York 2018.
- SKULZSKI, Janus, *Battleship Yamato, anatomy o the ship*, Oxford 2017.
- SAKAI, Saburo, *Zera nad Pacifikem*, Praha 2007.
- SPURR, Russel, *A Glorious Way to Die: The Kamikaze Mission of the Battleship Yamato, April 1945*, New York 1981.
- Y'BLOOD, William T., *Point Luck: The Battle of Midway*, In: *Air Power History*, Clinton 1992, 39 (2).
- Y'BLOOD, *Red Sun Setting: The Battle of the Philippine Sea*, Annapolis 1981.

7.2 Internetové zdroje

www.jstor.org/stable/44886618?readnow=1&refreqid=excelsior%3A18e74ac257d09f0cd5aac7e5b076ad75&seq=1#page_scan_tab_contents

www.combinedfleet.com/yamato.htm

<http://www.kamikazeimages.net/>

https://www.nsa.gov/Portals/70/documents/news-features/declassified-documents/cryptologic-spectrum/comint_and_the_sinking.pdf

<https://www.tracesofwar.com/sights/89682/Mikasa-Park.htm>

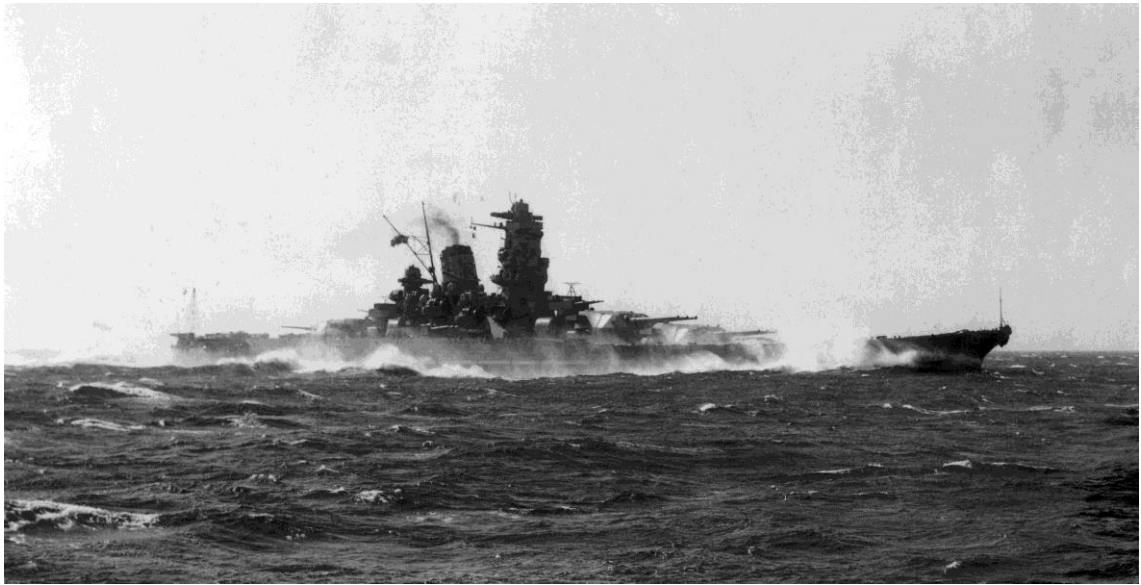
<https://yamato-museum.com/en>

8. Resumé

Yamato was one of two biggest battleships ever made. Yamato had bigger main guns than any other ship. Even though it was 263 meters long and displacement was over 70 000 tons when was fully loaded it can still made 27 knots per hour. It had also strong armour, for example 650 millimetres at front of main turrets. But Yamato's career wasn't successful. In first combat mission Yamato was flagship of Admiral Isoroku Yamamoto but didn't fight in the Battle of Midway. For next two year was kept save at Truck or in Japan. In Battle of Philippine Sea were Yamato was part of vice admiral Takeo Kurita Vanguard force. During Battle of Leyte gulf was attacked in Battle of Sibuyan sea where was slightly damaged but Musashi, second Yamato class battleship, was sunk after airplane attacks from aircraft carriers. Day after Battle of Sibuyan Yamato with rest of Striking force attacked Taffy 3 but battleships led by Yamato was defeated by destroyers and escort carriers. In April 1945 was Yamato with light cruiser and destroyers send to protects Okinawa during operation Ten-Go. But 7th of April 1945 was sunk by American aircrafts and Yamato's sister ship Musashi at Philippines.

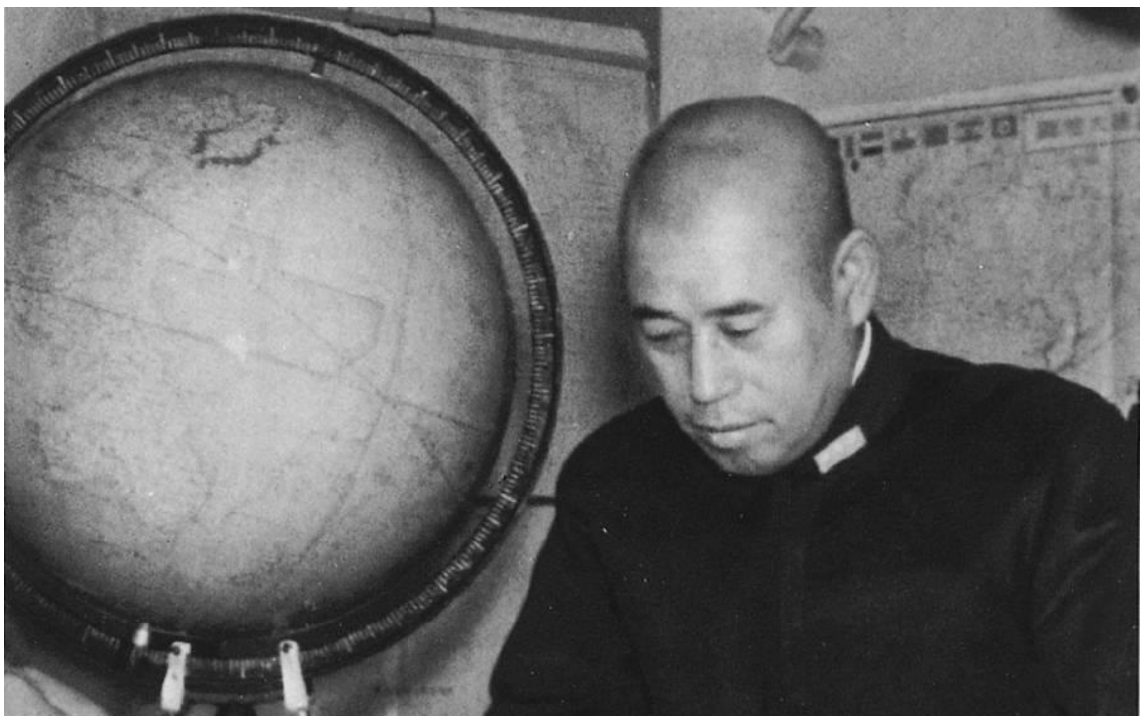
Yamato wasn't a bad battles ship but it was built in time when times of battleships as main fleet power were at the end.

9. přílohy



Příloha č. 1, Jamato

(Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b2/Japanese_battleship_Yamato_running_trials_off_Bungo_Strait%2C_20_October_1941.jpg) [cit. 2020–5–19]



Příloha č. 2, admirál Isoroku Jamamoto

(Zdroj: <https://allthatsinteresting.com/wordpress/wp-content/uploads/2018/10/isoroku-yamamoto.jpg>) [cit. 2020–5–19]



Příloha č. 3, viceadmirál Takeo Kurita

(Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b3/Takeo_Kurita.jpg) [cit. 2020–5–19]



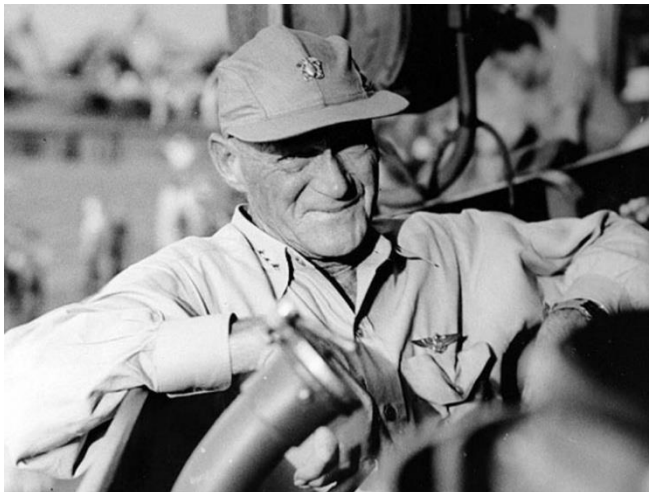
Příloha č. 4, lehký křižník Jahagi

(Zdroj <https://albumwar2.com/wp-content/uploads/2017/11/02368.jpg>) [cit. 2020–5–19]



Příloha č. 5, admirál Chester Nimitz

(Zdroj https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Adm_Chester_Nimitz-1942.jpg) [cit. 2020-5-19]



Příloha č. 6, viceadmirál Marc Mitscher

(Zdroj [https://www.thoughtco.com/thmb/6Zj-9FYzIe5V3A8ohd3spI0mM7g=/1527x1152/filters:fill\(auto,1\)/marc-mitscher-large-56a61b705f9b58b7d0dff2a2.jpg](https://www.thoughtco.com/thmb/6Zj-9FYzIe5V3A8ohd3spI0mM7g=/1527x1152/filters:fill(auto,1)/marc-mitscher-large-56a61b705f9b58b7d0dff2a2.jpg)) [cit. 2020-5-19]



Příloha č. 7, svaz rychlých letadlových lodí, kterému velel Marc Mitscher

(Zdroj https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9c/Murderers_row_at_Ulithi_Atoll_-_US_Third_fleet_carriers_at_anchor_on_8_December_1944_%2880-G-294131%29.jpg) [cit. 2020-5-19]



Příloha č. 8, torpédový bombardér TBF Avenger

(Zdroj <https://scale-model-aircraft.com/wp-content/uploads/Grumman-TBF-Avenger-airplane.jpg>) [cit. 2020-5-19]